

***Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki do roku
2025***

PROJEKT

Mikołajki, wrzesień 2015

Spis treści:

1. WPROWADZENIE	4
2. MIKOŁAJKI W ROKU 2025 – WIZJA.....	5
3. DIAGNOZA STRATEGICZNA	6
3.1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	6
3.1.1. <i>Zmiany na rynku turystycznym w Polsce i na świecie</i>	<i>6</i>
3.1.2. <i>Strategia Europa 2020</i>	<i>7</i>
3.1.3. <i>Konkurencja i innowacyjność jako główne czynniki rozwoju</i>	<i>8</i>
3.1.4. <i>Presja środowisk ekologicznych</i>	<i>9</i>
3.1.5. <i>Polityka rozwoju na poziomie wojewódzkim</i>	<i>9</i>
3.1.6. <i>Strategia Wielkie Jeziora Mazurskie – 2020</i>	<i>11</i>
3.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	12
3.2.1. <i>Rynek pracy.....</i>	<i>12</i>
3.2.2. <i>Walory przyrodnicze i infrastruktura ochrony przyrody.....</i>	<i>14</i>
3.2.3. <i>Turystyka.....</i>	<i>17</i>
3.2.4. <i>Atrakcyjność inwestycyjna</i>	<i>20</i>
3.2.5. <i>Edukacja, kultura i sport</i>	<i>21</i>
3.2.6. <i>Dostępność komunikacyjna</i>	<i>24</i>
3.2.7. <i>Współpraca</i>	<i>24</i>
3.2.8. <i>Obszary problemowe</i>	<i>25</i>
ANALIZA SWOT	28
4. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ STRATEGII	31
4.1. CEL GŁÓWNY	31
4.2. CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	32
<i>Cel Strategiczny A. Całoroczna oferta wypoczynkowa</i>	<i>32</i>
A1. <i>Rozwój przestrzeni czasu wolnego</i>	<i>32</i>
A2. <i>Wzbogacenie oferty wydarzeń</i>	<i>33</i>
A3. <i>Wzmacnianie wizerunku Gminy</i>	<i>33</i>
<i>Cel Strategiczny B. Wzrost konkurencyjności rynku pracy.....</i>	<i>35</i>
B1. <i>Zwiększanie kompetencji obecnych i potencjalnych pracowników</i>	<i>35</i>
B2. <i>Wzmacnianie jakości oferty turystycznej.....</i>	<i>35</i>
B3. <i>Wzmocnienie uczestnictwa lokalnego biznesu w sieciach gospodarczych</i>	<i>35</i>
B4. <i>Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu.....</i>	<i>36</i>
<i>Cel Strategiczny C. Wzrost dostępności usług publicznych.....</i>	<i>38</i>
C1. <i>Zapewnienie efektywnej infrastruktury technicznej.....</i>	<i>38</i>
C2. <i>Kształtowanie proaktywnych postaw u dzieci i młodzieży.....</i>	<i>38</i>
C3. <i>Poprawa komunikacji społecznej wewnątrz Gminy</i>	<i>39</i>
C4. <i>Opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki zdrowia i zwiększanie dostępu do usług medycznych</i>	<i>40</i>
<i>Cel Strategiczny D. Wzrost atrakcyjności przestrzeni Gminy.....</i>	<i>41</i>
D1. <i>Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni publicznych</i>	<i>41</i>
D2. <i>Racjonalne gospodarowanie terenami</i>	<i>42</i>
D3. <i>Wzmacnianie spójności przestrzennej poprzez infrastrukturę komunikacyjną.....</i>	<i>42</i>
5. ZAŁOŻENIA PROCESU MONITOROWANIA STRATEGII	43
6. SPÓJNOŚĆ Z REGIONALNYMI I KRAJOWYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	45
6.1. <i>WIELKIE JEZIORA MAZURSKIE 2020 - STRATEGIA</i>	<i>45</i>
6.2. <i>STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO DO 2025 ROKU .</i>	<i>45</i>
6.3. <i>UMOWA PARTNERSTWA (2014-2020).....</i>	<i>46</i>
6.4. <i>KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020</i>	<i>48</i>
6.5. <i>KRAJOWA POLITYKA MIEJSKA DO 2020 ROKU</i>	<i>49</i>
7. SPIS LITERATURY I DOKUMENTÓW	50

Skróty używane w dokumencie:

Skrót	Rozwinięcie
B+R	Badania i rozwój
DK	Droga krajowa
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IOB	Instytucje otoczenia biznesu
IS	Inteligentne specjalizacje regionalne
JST	Jednostka samorządu terytorialnego
KSRR	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie
LGD	Lokalna grupa działania
LPR	Lokalny Program Rewitalizacji
MIR	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
MPZP	Miejskowy plan zagospodarowania przestrzennego
MŚP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
NGO	Organizacje pozarządowe (ang. <i>Non-Governmental Organisations</i>)
OSI	Obszar strategicznej interwencji
OZE	Odnawialne źródła energii
PAN	Polska Akademia Nauk
PGR	Państwowe gospodarstwo rolne
PK	Park krajobrazowy
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PN	Park narodowy
PPP	Partnerstwo publiczno-prywatne
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
RIS	Regionalna Strategia Innowacji
SRK	Strategia Rozwoju Kraju 2020 (nazywana średniookresową Strategią Rozwoju Kraju)
UE	Unia Europejska
WJM	Wielkie Jeziora Mazurskie

1. WPROWADZENIE

Projekt **Strategii Miasta i Gminy Mikołajki do roku 2025** zawiera odpowiedź na kluczowe pytanie stojące przed współtwórcami dokumentu: **jak powinna wyglądać Gmina Mikołajki w 2025 roku**. Odpowiedź wyrażona została w proponowanej w Projekcie wizji, która określa Mikołajki jako **serce Wielkich Jezior Mazurskich – kurort o wielu funkcjach, który zaspokaja potrzeby mieszkańców i przedsiębiorców przez cały rok. Gmina Mikołajki powinna również oferować klimat współpracy**.

Sformułowana w ten sposób wizja prowadzi nas do celów i kierunków działań, dotyczących różnych płaszczyzn funkcjonowania gminy. Ze względu na charakter dokumentu, nie przedstawia on konkretnych projektów inwestycyjnych – te zawierane będą w realizujących *Strategię* dokumentach planistycznych i finansowych gminy. Projekt *Strategii* nakreśla kluczowe kierunki rozwoju Gminy.

Prezentowany projekt jest owocem pierwszego etapu prac, podczas którego:

- ❖ **określono wizję**, której brzmienie zostało sformułowane przez Burmistrza oraz przedstawicieli władz samorządowych gminy. Zapis ten i jego znaczenie omawiane było z uczestnikami warsztatów strategicznych;
- ❖ **opracowano diagnozę strategiczną**, która opierała się na analizach *desk research*, informacjach uzyskanych od pracowników Urzędu Miasta i Gminy oraz artykułowanych przez uczestników warsztatów;
- ❖ **przeprowadzono łącznie pięć warsztatów strategicznych** z udziałem przedstawicieli następujących grup: pracownicy Urzędu oraz Radni, przedstawiciele organizacji pozarządowych i klubów sportowych oraz innych osób zainteresowanych sprawami Gminy.

Prace nad nową *Strategią* wspierane są przez zespół ekspertów z firmy **GEOPROFIT**, kierowany przez dra hab. Wojciecha Dziemianowicza, który tworzą: Jan Charkiewicz (zastępca kierownika), Magda Lewandowska, Agnieszka Laskowska oraz Katarzyna Socik.

Przedłożony projekt *Strategii* podlegał będzie obecnie trzem przebiegającym równolegle procesom:

- ❖ strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko;
- ❖ dyskusji wewnątrz Urzędu Miasta i Gminy oraz Rady Miejskiej;
- ❖ otwartym konsultacjom społecznym – dokument udostępniony zostanie na stronie internetowej Gminy Mikołajki z możliwością zgłaszania uwag poprzez formularz konsultacyjny. Informacja o przekazanych uwagach oraz sposobie ich rozpatrzenia i uwzględnienia w *Strategii* podana będzie do wiadomości publicznej. Przeprowadzone zostaną także spotkania konsultacyjne z mieszkańcami.

Życzymy interesującej lektury, a także zachęcamy do dzielenia się spostrzeżeniami i uwagami, które rozpatrywane będą w ostatniej fazie prac nad *Strategią*.

2. MIKOŁAJKI W ROKU 2025 – WIZJA

Wizja określa charakter Miasta i Gminy Mikołajki do jakiego dążymy i do jakiego zbliżyć ma nas realizacja *Strategii*:

Mikołajki – wielofunkcyjny kurort w sercu Wielkich Jezior Mazurskich, oferujący klimat współpracy i satysfakcję przez cały rok.

Poszczególne określenia zawarte w wizji mają następujące znaczenie:

- ❖ **Wielofunkcyjny kurort** – nawiązując do tradycji przedwojennych, a także obecnych funkcji i pozycji Mikołajek na mapie turystycznej Polski można założyć, że przede wszystkim wysoka konkurencyjność turystyczna będzie podstawą rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy. W 2025 roku profil turystyczny Mikołajek będzie zdecydowanie bardziej zróżnicowany niż dziś. Chcąc rozwijać całoroczną ofertę turystyczną musimy ją zdywersyfikować. To oznacza, że w sektorze turystycznym będą zarówno podmioty o różnej wielkości, różnej ofercie, ale również o różnym zaawansowaniu technologicznym. Część firm z Mikołajek będzie przyczyniała się do rozwoju inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego.
- ❖ **Serce Wielkich Jezior Mazurskich** – Mikołajki będą nadal wykorzystywać swoje szczególne położenie w krainie Wielkich Jezior Mazurskich (WJM), zarówno w sferze atrakcyjności turystycznej, jak i współpracy międzygminnej, której celem będzie rozwój społeczno-gospodarczy całego obszaru.
- ❖ **Klimat współpracy** – w 2025 roku Mikołajki będą Gminą jeszcze bardziej zróżnicowaną kulturowo i społecznie, niż dziś, ale oferującą dzięki temu otwartość, tolerancję i współpracę. Klimat współpracy będzie charakteryzował zarówno relacje społeczne, jak i gospodarcze.
- ❖ **Satysfakcja przez cały rok** – ten element wizji odnosi się przede wszystkim do mieszkańców Gminy, którzy w znacznej mierze utrzymują się dzięki turystyce. Jednak ważne jest, by rozwój funkcji turystycznych wspierał jakość życia mieszkańców Gminy.

3. DIAGNOZA STRATEGICZNA

Diagnozę strategiczną podzielono na dwa obszary: analizę **uwarunkowań zewnętrznych** oraz analizę **uwarunkowań wewnętrznych**¹. Celem diagnozy strategicznej jest wskazanie najważniejszych zjawisk i procesów, które należy wziąć pod uwagę chcąc realizować wizję rozwoju.

3.1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Mikołajki, podobnie jak inne miasta i gminy w Polsce, podlegają różnym uwarunkowaniom zewnętrznym, wynikającym z procesów globalnych, przynależności Polski do UE, a także polityk rozwojowych na poziomie krajowym i wojewódzkim. Uwarunkowaniem zewnętrznym są również możliwości współpracy Gminy z jej bliższymi i dalszymi partnerami.

W toku prac nad Strategią uznano, że kluczowe czynniki zewnętrzne, to przede wszystkim:

- ❖ zmiany na rynku turystycznym w Polsce i na świecie,
- ❖ Strategia Europa 2020,
- ❖ konkurencja i innowacyjność jako główne czynniki rozwoju,
- ❖ presja środowisk ekologicznych,
- ❖ polityka rozwoju na poziomie wojewódzkim,
- ❖ Strategia Wielkie Jeziora Mazurskie – 2020.

Poniżej wskazane są główne elementy tych uwarunkowań oraz wnioski dla Gminy Mikołajki.

3.1.1. ZMIANY NA RYNKU TURYSTYCZNYM W POLSCE I NA ŚWIECIE

Rynek usług turystycznych w Polsce charakteryzuje się **znaczącą sezonowością**, a także zauważalnymi **zmianami popytu turystycznego**, dzięki którym możliwe jest wydłużanie sezonu.

W obszarze turystyki wypoczynkowej wciąż dominującym celem wyjazdów jest odpoczynek wzbogacony umiarkowaniem aktywnymi formami spędzania czasu. Ze względu na ograniczony budżet wymagania podróżujących nie są bardzo wygórowane, a najczęściej poszukiwanymi miejscami noclegowymi są pensjonaty i pokoje gościnne.

Zmiany jakości życia Polaków oraz ogólnoswiatowe trendy powiększają grupę osób poszukujących wysokiej klasy obiektów z kompleksową ofertą wypoczynkową (m.in. SPA, basen). W obszar takich zainteresowań wpisuje się również turystyka biznesowa (możliwość organizacji konferencji czy spotkań integracyjnych) oraz turystyka zdrowotna (wypoczynek z elementami odnowy biologicznej).

¹ Analizy statystyczne prowadzono na tle średniej wojewódzkiej oraz dwóch grup porównawczych (tam gdzie nie zaznaczono inaczej, dane liczbowe pochodzą z GUS i przedstawiają stan w roku 2014):

Grupa I – gminy turystyczne o porównywalnej liczbie mieszkańców: Szczawnica (gm. miejsko-wiejska, woj. małopolskie, 7 tys. mieszkańców), Szczyrk (gm. miejska, woj. śląskie, 6 tys.), Polanica-Zdrój (gm. miejska, woj. dolnośląskie, 7 tys.), Postomino (gm. wiejska, woj. zachodniopomorskie, 7 tys.), Łeba (gm. miejska, woj. pomorskie, 4 tys.), Ustka (gm. miejska, woj. pomorskie, 16 tys.).

Grupa II – Wielkie Jeziora Mazurskie (WJM): gmina miejska Giżycko, gmina wiejska Giżycko, gmina wiejska Miłki, gmina miejsko-wiejska Ryn, gmina miejsko-wiejska Orzysz, gmina miejsko-wiejska Pisz, gmina miejsko-wiejska Ruciane-Nida, gmina wiejska Pozezdrze, gmina miejsko-wiejska Węgorzewo, gmina miejska Mrągowo, gmina wiejska Mrągowo, gmina miejsko-wiejska Mikołajki.

Tego typu turyści korzystają zazwyczaj z miejsc noclegowych w hotelach o wyższym standardzie (trzy gwiazdki lub więcej²). Pod tym względem województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się dobrze rozwiniętą ofertą³.

Duża wrażliwość rynku turystycznego na zmiany gospodarcze i polityczne spowodowała w ostatnich latach zmianę w grupie najbardziej popularnych destynacji wakacyjnych, na czym korzysta również Polska (wzrost liczby turystów zagranicznych o 1,3% w 2014 roku wobec roku poprzedniego)⁴. Polskie oferty krajowych ośrodków znajdują się w ofertach zagranicznych biur podróży z aż 20 krajów. Gmina Mikołajki pojawia się w ofercie jednego touroperatora z Hiszpanii (Madryt) oraz trzynastu touroperatorów z Rosji (Moskwa oraz Kaliningrad)⁵. W opinii polskich turystów Kraków oraz Mazury posiadają największy potencjał, by stać się turystyczną wizytówką Polski na rynkach zagranicznych⁶.

Wnioski strategiczne:

- ✓ szansa na wydłużenie sezonu turystycznego poprzez wprowadzenie nowych elementów oferty wypoczynkowej oraz poprawę jakości już istniejącej, a także tworzenie niezbędnej infrastruktury;
- ✓ szansa na współpracę lokalnych podmiotów rynku usług turystycznych z zagranicznymi touroperatorami;
- ✓ szansa na wspólną promocję turystyki (dot. całego regionu);
- ✓ szansa na wzrost popytu zagranicznego i krajowego na ofertę Gminy Mikołajki, także w oparciu o modę na turystykę „z klimatem regionalnym” (wyjątkowa oferta regionalna - tradycyjna kuchnia, nawiązanie do tradycyjnej mazurskiej architektury, wystroju wnętrz, tworzenie sielankowego wiejskiego nastroju i poczucia bliskości z naturą, poznawanie tradycyjnych zawodów etc.).

3.1.2. STRATEGIA EUROPA 2020

Strategia Europa 2020 jest najważniejszym dokumentem strategicznym Unii Europejskiej, który określa główne cele, jakim są podporządkowywane dokumenty strategiczne i programowe na poziomie UE i krajów członkowskich. Obok ściśle określonych nadrzędnych celów strategicznych⁷, Strategia definiuje siedem tzw. flagowych inicjatyw, w ramach których będą realizowane konkretne działania: (A) Unia innowacji; (B) Młodzież w drodze; (C) Europejska agenda cyfrowa; (D) Europa efektywnie korzystająca z zasobów; (E) Polityka przemysłowa w erze globalizacji; (F) Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia; (G) Europejski program walki z ubóstwem.

² Raport z badania krajowego rynku turystycznego, Polska Organizacja Turystyczna, Warszawa 2014

³ Ekonomia wody – raport końcowy (w opracowaniu), wykonany w ramach Badania potencjału innowacyjnego i rozwojowego przedsiębiorstw funkcjonujących w obszarze inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie

⁴ Charakterystyka przyjazdów cudzoziemców do Polski w 2014 roku, Ministerstwo Sportu i Turystyki

⁵ Raport Polskiej Organizacji Turystycznej pt. *Polska oferta w katalogach zagranicznych touroperatorów – 2014*. Dane dotyczą rynków objętych działalnością przedstawicielstw POT.

⁶ Raport z badania krajowego rynku turystycznego, Polska Organizacja Turystyczna, Warszawa 2014

⁷ Dokument zakłada na poziomie UE następujące cele: A) zatrudnienie – 75% osób w wieku 20-64 lat powinno mieć pracę; B) Badania i rozwój: 3% PKB Unii powinno być przeznaczane na badania i rozwój; C) Zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii: należy ograniczyć emisję gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu z 1990 r. (lub nawet o 30%, jeśli warunki będą sprzyjające); 20% energii powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych a efektywność energetyczna powinna wzrosnąć o 20%; D) Edukacja – ograniczenie liczby uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 10%; co najmniej 40% osób w wieku 30-34 powinno mieć wykształcenie wyższe; E) Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym – zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln.

Najważniejsze zmiany odnoszące się do ponoszonych w określonych celach wydatków, w ramach polityki rozwojowej w latach 2014-2020, dotyczą zwiększenia wsparcia na badania i rozwój, przedsiębiorczość i gospodarkę niskoemisyjną; zwiększenia wsparcia na działania związane z włączeniem społecznym i ograniczeniem ubóstwa oraz terytorialny wymiar interwencji ukierunkowany na miasta. W celu zdefiniowania sposobu realizacji założeń strategii Europa 2020, każdy kraj członkowski, co roku tworzy tzw. Krajowy Program Reform. W dokumencie tym dla Polski określono szereg zaleceń, z których część wydaje się ważna z perspektywy rozwoju gminy Mikołajki:

- ❖ **w odniesieniu do zatrudnienia:** zapewnienie równomiernego, wysokiego dostępu do opieki przedszkolnej, które ma się przyczynić do zwiększania poziomu zatrudnienia kobiet,
- ❖ **w odniesieniu do edukacji:** należy dążyć do lepszego dostosowania edukacji do potrzeb rynku pracy, zwiększenie dostępności programów przyuczania zawodowego i uczenia się poprzez praktykę oraz zacieśnianie współpracy między szkołami a pracodawcami,
- ❖ **w odniesieniu do zmian klimatu i zrównoważonego wykorzystania energii:** Komisja Europejska zaleca odnowienie i rozbudowę mocy wytwórczych oraz poprawę efektywności w całym łańcuchu energii oraz poprawę gospodarki odpadami.

Wnioski strategiczne

- ✓ szansa na wsparcie innowacyjności firm i oparcie rozwoju o wysokie technologie;
- ✓ szansa na wzmacnianie kapitału ludzkiego – w szczególności w relacjach z lokalną gospodarką;
- ✓ szansa na rozwój gospodarczy w oparciu o sektor turystyczny, bazujący na wysokiej jakości środowisku naturalnym;
- ✓ szansa na zapewnienie odpowiedniego poziomu ochrony zasobów przyrodniczych.

3.1.3. KONKURENCJA I INNOWACYJNOŚĆ JAKO GŁÓWNE CZYNNIKI ROZWOJU

Omówiona poprzednio Strategia Europa 2020 nawiązuje do procesów, które coraz częściej stawiane są w centrum uwagi praktyków rozwoju regionalnego i lokalnego, a są nimi: konkurencja i innowacyjność. Konkurowanie o czynniki rozwoju jest globalne i odbywa się na kilku płaszczyznach. Najważniejsze z nich, to **konkurencja o mieszkańców** (szczególnie ważna w okresach niżu demograficznego i depopulacji wielu regionów); **konkurencja o przedsiębiorców** (obejmująca nie tylko starania o duże inwestycje zagraniczne, ale również rodzimy kapitał inwestycyjny budujący swój potencjał w oparciu o wysokiej jakości kapitał ludzki); **konkurencja o turystów** (uwzględniająca zarówno tradycyjne potrzeby turystów masowych, jak i zmieniające się preferencje określonych grup klientów turystycznych). Zarysowane płaszczyzny – zgodnie z obserwowanymi trendami – będą wymagały przeniesienia części, jak nie większości, działań w kierunku **wzrostu innowacyjności**. To ona będzie miała kluczowy wpływ na to, czy dana gmina (jej gospodarka) będzie potrafiła być lepsza od innych konkurentów.

Wnioski strategiczne:

- ✓ poszukiwanie źródeł konkurencyjności Mikołajek w oparciu o nowoczesne rozwiązania technologiczne i innowacyjność (także w dominującej dziedzinie gospodarki lokalnej – turystyce);

- ✓ konieczność budowania relacji współpracy z instytucjami i podmiotami posiadającymi doświadczenie w poszukiwaniu i wdrażaniu innowacji (zewnętrzne i wewnętrzne sieci współpracy);
- ✓ potrzeba wzmacniania relacji wewnątrz lokalnego biznesu – lokalne platformy współpracy mają większe szanse na poprawę pozycji rynkowej i kreowanie oraz wzmacnianie marki Mikołajek.

3.1.4. PRESJA ŚRODOWISK EKOLOGICZNYCH

Już od kilku lat Unia Europejska prowadzi politykę, której celem jest zapewnienie jak największej dbałości o jakość środowiska przyrodniczego. Przejawia się ona w licznych działaniach, a co najważniejsze, zagadnienia środowiskowe włączane są do wszelkiego rodzaju polityk unijnych i krajowych (tzw. „zielenienie polityk rozwoju”). Dbałość o środowisko przyrodnicze przejawia się w rozwoju myśli technologicznej, której celem jest redukcja presji człowieka na przyrodę. Rozwijane są technologie redukcji emisji zanieczyszczeń, technologie energooszczędne etc.

Niestety, równolegle z tymi korzystnymi procesami, następują próby ograniczania możliwości rozwoju gmin, w myśl zasady – im więcej przyrody chronimy, tym lepiej. Na tej fali mogą działać organizacje „ekologiczne”, których celem nie jest ani ochrona przyrody, ani interes środowisk lokalnych lecz korzyść pojedynczych osób. Możliwości rozwojowe gmin położonych w cennych przyrodniczo obszarach są już ograniczane m.in. siecią Natura 2000, której obszar w Polsce jest odpowiednio duży w porównaniu z innymi krajami UE. Dlatego presja na rozszerzanie ograniczeń działalności ludzkiej, szczególnie w sytuacji, gdy powoduje to utratę możliwości rozwojowych, jest jednym z ważniejszych problemów gmin turystycznych. Na terenie Gminy Mikołajki i jej południowych sąsiadów pojawił się także problem próby utworzenia Mazurskiego Parku Narodowego. Jego powstanie, przy obecnych przepisach prawa, spowodowałoby znacznie większe ograniczenia niż te narzucane w ramach Natury 2000.

Należy rozdzielić wyżej określoną presję, ocenianą negatywnie, od już istniejącej i możliwej do rozwinięcia współpracy z różnego rodzaju organizacjami oraz instytucjami działającymi w zakresie środowiska naturalnego. Mazurski Park Krajobrazowy, Lasy Państwowe, Fundacja Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich, uczelnie wyższe oraz lokalne gospodarstwa rybackie, to przykłady instytucji, z którymi należy wspólnie działać m.in. na rzecz zachowania krajobrazu, kształtowania ładu przestrzennego, ekoedukacji, porządkowania i kanalizowania ruchu turystycznego, ochrony i rekultywacji jezior i ich zlewni, a także odbudowy zasobów ryb.

Wnioski strategiczne:

- ✓ zagrożenie utraty możliwości rozwojowych na skutek rozszerzania obszarów ochrony przyrody;
- ✓ konieczność włączania się w sieci współpracy ułatwiające obronę gmin przed negatywnymi działaniami lobby „ekoterrorystów”;
- ✓ wskazane jest poszerzanie i pogłębianie współpracy w dziedzinie dbałości o środowisko i krajobraz nie wiążącej się z wprowadzaniem nowych administracyjnych form ograniczania działalności.

3.1.5. POLITYKA ROZWOJU NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM

Samorząd województwa warmińsko-mazurskiego przygotował dwa kluczowe dokumenty, które mają duży wpływ na sytuację poszczególnych gmin regionu. Są nimi:

1. **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025** (Strategia WiM 2025) oraz
2. **Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014-2020** (RPO WiM 2014-2020).

Strategia WiM 2025 jest obecnie najważniejszym dokumentem na poziomie samorządu wojewódzkiego i stanowi podstawę m.in. do opracowania dokumentów programowych. Strategia WiM 2025 określiła następujące cele strategiczne:

1. Wzrost konkurencyjności gospodarki,
2. Wzrost aktywności społecznej,
3. Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych,
4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju.

Z punktu widzenia Mikołajek ważne są nie tylko działania w wymienionych celach strategicznych, ale również fakt, że Strategia określiła **dziewięć Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI)** oraz **inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur**. Gmina Mikołajki zaliczona została do OSI – tygrys warmińsko-mazurski – skupiającego jednostki o najwyższym poziomie rozwoju oraz potencjale, położone wokół głównych drogowych szlaków komunikacyjnych województwa (DK nr 7 i DK nr 16).

Trzy inteligentne specjalizacje województwa: Ekonomia wody, Żywność wysokiej jakości oraz Drewno i meblarstwo dają możliwość pozyskiwania środków na innowacyjność przedsiębiorcom działającym właśnie w tych obszarach gospodarczych. Firmy z Mikołajek, opierające swój potencjał o zasoby wody, powinny zatem wykorzystać szansę, jaką daje im perspektywa finansowa UE 2014-2020, która przejawia się w konstrukcji Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury 2014-2020.

W RPO WiM 2014-2020 wyznaczono **osie priorytetowe** nawiązujące do Strategii WiM 2025 oraz wyzwania, jakie stawia przed nami UE⁸. Środki przeznaczone na realizację RPO WiM 2014-2020 wynoszą 1 727 mln euro. W porównaniu do poprzedniego RPO (2007-2013), obecnie większy nacisk kładziony jest na **efektywność energetyczną, kształcenie kadr dostosowanych do potrzeb gospodarki oraz inteligentny rozwój**. Głównym założeniem dotyczącym wyboru projektów do realizacji w ramach RPO jest **zwiększanie wysokości dochodów województwa**, co w szczególności premiuje podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie Warmii i Mazur. Ważnym elementem jest także tworzenie nowych miejsc pracy, głównie w przedsiębiorstwach związanych z inteligentnymi specjalizacjami. RPO uwzględnia także realizację ważnych projektów rozwojowych na rzecz obszaru Wielkich Jezior Mazurskich.

Wnioski strategiczne:

- ✓ możliwość wsparcia przedsiębiorczości w ramach inteligentnych specjalizacji Warmii i Mazur (w szczególności w Ekonomii wody),
- ✓ możliwość realizowania projektów w ramach OSI, ważnych dla rozwoju województwa i Mikołajek,

⁸ Osie priorytetowe mają następujące nazwy: inteligentna gospodarka Warmii i Mazur; kadry dla gospodarki; cyfrowy region; efektywność energetyczna; środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów; kultura i dziedzictwo; infrastruktura transportowa; obszary wymagające rewitalizacji; dostęp do wysokiej jakości usług publicznych; regionalny rynek pracy; włączenie społeczne oraz pomoc techniczna.

- ✓ możliwość poprawy dostępności komunikacyjnej Mikołajek,
- ✓ możliwość realizacji ważnych działań w sferze społecznej,
- ✓ możliwość korzystnych inwestycji zapewniających poprawę jakości środowiska przyrodniczego.

3.1.6. STRATEGIA WIELKIE JEZIORA MAZURSKIE – 2020

Dokument powstał w wyniku współpracy czternastu samorządów lokalnych regionu Wielkich Jezior Mazurskich (WJM). Ma on na celu ułatwienie realizacji przedsięwzięć i inicjatyw ponadlokalnych, służących budowaniu przede wszystkim kompleksowej oferty turystycznej oraz wzmacnianiu konkurencyjności regionu dla odwiedzających.

Głównym celem Strategii jest **wzrost konkurencyjności obszaru Wielkich Jezior Mazurskich w zakresie atrakcyjności turystycznej, warunków dla prowadzenia biznesu oraz wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i warunków życia** realizowany przez cztery cele strategiczne:

- wysoki poziom edukacji i partycypacji społecznej;
- konkurencyjna gospodarka;
- spójność komunikacyjna wewnętrzna i zewnętrzna;
- wysokiej jakości środowisko przyrodnicze.

Współpraca samorządów oraz podmiotów gospodarczych z obszaru WJM to szansa dla zrównoważonego rozwoju regionu. Szczególnie ważna jest wizja utworzenia wspólnego produktu turystycznego, oferującego przekrojowe usługi zaspokajające potrzeby i oczekiwania różnych grup turystów. Wspólna promocja gospodarcza równocześnie pozwoli uniknąć części kosztów związanych z aktywnością targową i wystawienniczą oraz przygotowaniem materiałów marketingowych.

Strategia WJM uwzględniona została w zapisach RPO WiM 2014-2020. Kryteria wyboru projektów dla poszczególnych priorytetów inwestycyjnych premiąją działania partnerskie i sieciowe, wynikające bezpośrednio z zapisów Strategii.

W celu realizacji założeń Strategii WJM oraz przewidzianych w niej działań zostało powołane stowarzyszenie samorządów pod nazwą: Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020. Siedzibą Stowarzyszenia zostały Mikołajki – ze względu na podjęte przez władze samorządowe Mikołajek działania związane ze zbudowaniem płaszczyzny współpracy i koordynacją planowanych przedsięwzięć.

Wnioski strategiczne:

- ✓ szansa na wzmacnianie współpracy pomiędzy samorządami, ale też i przedsiębiorcami;
- ✓ szansa na efektywną realizację projektów wspólnych lub, których efektem, ma być podniesienie konkurencyjności całego obszaru WJM;
- ✓ szansa na korzyści wynikające ze wspólnej promocji gospodarczej.

3.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

Mieszkańcy Gminy Mikołajki – **8,4 tys. osób** – stanowią 6% całej ludności zamieszkującej obszar Wielkich Jezior Mazurskich. Miasto Mikołajki zamieszkuje 46% ludności gminy, pozostali to mieszkańcy obszaru wiejskiego.

Pomimo wyraźnego wzrostu około 2010 roku, który odzwierciedlał trend krajowy (*Sytuacja Demograficzna...* 2011), **w ostatnich latach liczba ludności w gminie maleje** (Wykres 1). Nie jest to zmiana szczególnie silna. Spadek notują nie tylko Mikołajki, ale też otoczenie i konkurenci (Tabela 1).

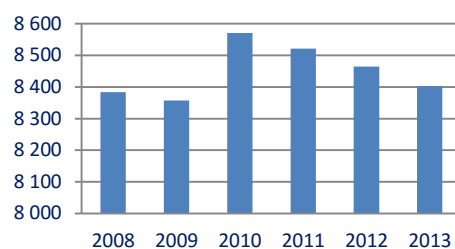
Podobnie jak w kraju i w województwie, w Mikołajkach dostrzegalny jest **proces starzenia się społeczeństwa**. Powodem jest zarówno ujemny przyrost naturalny, jak i ujemne saldo migracji. Z analogicznym trendem muszą się mierzyć także podobne gminy turystyczne. Proces ten będzie przekładał się na wyzwania w zaspokajaniu potrzeb rynku pracy oraz świadczonych usług społecznych.

Gminę Mikołajki na stałe zamieszkuje obecnie około półtora tysiąca dzieci i młodzieży oraz niemal tyle samo seniorów. Rośnie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, natomiast maleje udział ludności młodej (Wykres 2)⁹. Ta ostatnia grupa opuszcza gminę w celach edukacyjnych i zarobkowych. Pomimo atutów przyrodniczych – ważnych składowych jakości życia w gminie – o odpływie decydują głównie perspektywy kariery. Społeczność zamieszkująca obszar wiejski gminy jest nieznacznie „młodsza” od tej w mieście.¹⁰

3.2.1. RYNEK PRACY

W Gminie Mikołajki zarejestrowanych jest około 140 podmiotów działających w zakresie zakwaterowania, wypoczynku, sportu i gastronomii¹¹ (drugie miejsce po Giżycku w WJM). W zdecydowanej większości są one zlokalizowane w samym mieście. Wymienioną działalnością zajmuje się bezpośrednio **18% wszystkich podmiotów w gminie**, choć na odwiedzających turystów nastawione są także te, działające w innych dziedzinach.

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Mikołajki

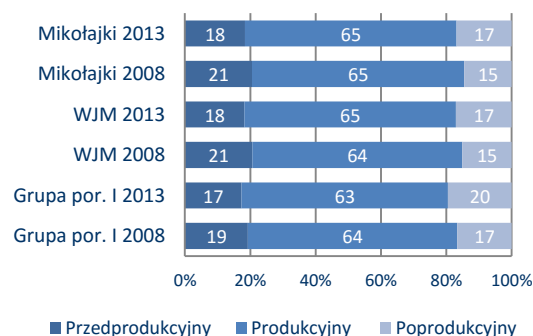
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 1. Dynamika liczby ludności

Jednostka	Zmiana 2014 (rok 2011=100)
Mikołajki	98,0
Województwo W-M	99,4
Grupa porównawcza I	98,7
Wielkie Jeziora Mazurskie	99,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 2. Struktura wieku mieszkańców według grup w 2013 r. (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

⁹ Grupy wiekowe wg. GUS: przedprodukcyjny 0-17 lat; produkcyjny dla mężczyzn 18-64 lata, dla kobiet 18-59; poprodukcyjny dla mężczyzn 65 lat i więcej, dla kobiet 60 lat i więcej.

¹⁰ Względem miasta – o jeden procent mniejszy udział grupy poprodukcyjnej i o jeden większy grupy przedprodukcyjnej.

¹¹ Wszystkie przytaczane dane dot. liczby podmiotów pochodzą z rejestru REGON (2013 – o ile nie zaznaczono inaczej). Ogółem zarejestrowanych podmiotów w Mikołajkach jest 800 (rejestr nie obejmuje rolników indywidualnych) w tym 117 w Sekcja I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi.

Mikołajki należą do grona gmin Warmii i Mazur, w których **koncentracja lokalnej gospodarki na funkcji turystycznej jest najsilniejsza**. Gmina wyróżnia się pod tym względem w zestawieniach opisujących lokalizację firm wpisujących się w regionalną specjalizację Ekonomia wody (Wykres 3.).

Ekonomia wody to jedno z trzech wybranych dla województwa kluczowych pól rozwoju, obejmujące szerokie spektrum działalności gospodarczej powiązanej z zasobami wody, w tym m.in. transport wodny, przystanie, sporty wodne, zakwaterowanie, rybactwo, produkcję i naprawę łodzi i sprzętu wodnego oraz technologie związane z wodą. W gminie funkcjonują również podmioty należące do drugiej specjalizacji regionalnej – **Drewna i meblarstwa**.

Rynek pracy w Gminie Mikołajki, w porównaniu z innymi gminami turystycznymi, charakteryzuje się mniej korzystnymi poziomami wskaźników (Wykres 4.). Po części wyjaśnieniem gorszej pozycji jest lepsza dostępność porównywanych konkurentów do większych ośrodków pracy.

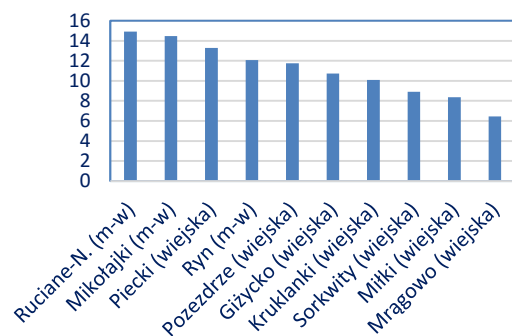
Gospodarka Mikołajek oparta o funkcję turystyczną – podobnie jak inne tego typu gminy – notuje większe niż województwo znaczenie podmiotów małych (zatrudniających poniżej 9 osób), choć w tej branży w Gminie funkcjonują również firmy większe.

Mikołajki dzielają regionalny **problem bezrobocia**. U źródeł tego wyzwania, podobnie jak w innych częściach kraju, leży nie tylko kwestia ofert pracy i wysokości wynagrodzenia, ale też w – pewnej mierze – nastawienie społeczne i poziom postaw przedsiębiorczych. Działający w Gminie przedsiębiorcy spotykają się z trudnościami w obsadzeniu stanowisk, a w niektórych przypadkach lukę wypełniają dopiero pracownicy przyjezdni z zagranicy. Trudności z zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry dotyczą także turystyki i budownictwa.

Sezonowość przekłada się zarówno na obroty firm (przy czym skala różnicowań w obłożeniu jest zależna od wielkości przedsiębiorstwa), jak i lokalny rynek pracy – szczególnie wobec prac prostych.

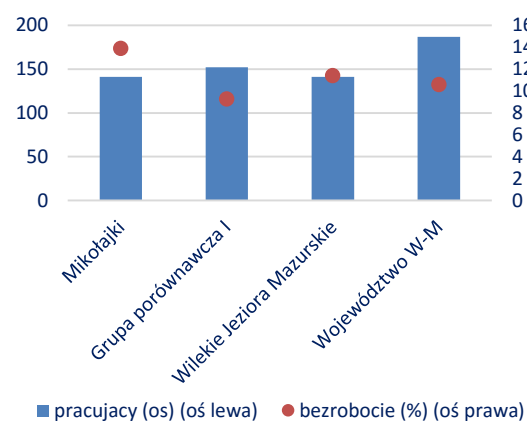
Podobnie jak w innych gminach turystycznych kraju, na kształt wskaźników gospodarczych wpływ ma funkcjonowanie **szarej strefy** – zjawiska szczególnie nasilonego w spektrum działalności turystycznych, w której część faktycznie prowadzonej działalności w ogóle nie jest rejestrowana.

Wykres 3. Gminy województwa o największym udziale firm ze specjalizacji Ekonomia wody na 100 podmiotów (2013)

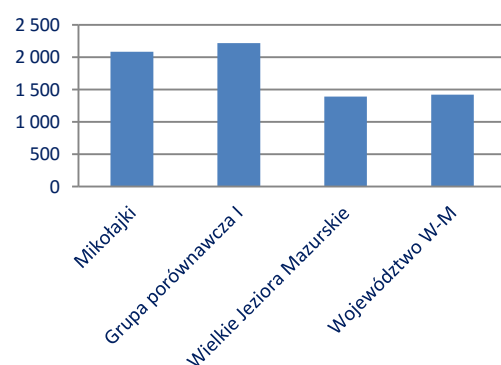
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy REGON.

Wykres 4. Rynek pracy – bezrobotni zarejestrowani w liczbie ludności w wieku produkcyjnym oraz liczba osób pracujących na 1000 mieszkańców (2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 5. Dochody własne budżetu gminy per capita (średnia z lat 2009-2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Krajobraz typowy dla obszarów polodowcowych charakteryzuje się **dużą koncentracją jezior**, które pokrywają aż 23% powierzchni gminy (wartość wskaźnika dla WJM wynosi 15%). Wody zaliczane są do II i III klasy czystości.¹⁴

Ze względu na położenie na obszarze charakteryzującym się wysokimi walorami przyrodniczymi, gmina Mikołajki dba o utrzymanie wysokiego poziomu infrastruktury. Inwestycje w tym zakresie muszą obsługiwać wysokie obciążenie sezonowe.

Objęcie siecią **wodociągową** (83%) jest porównywalne z innymi gminami turystycznymi. Jednak ze względu na stosunkowo niską liczbę opadów odnotowywanych w ostatnich latach i **obniżenie się poziomu wód gruntowych**, odnotowano problem wysychania studni w zabudowie kolonijnej gminy. By utrzymać dostawy, sieć ta wymaga inwestycji modernizacyjnych i rozbudowy.

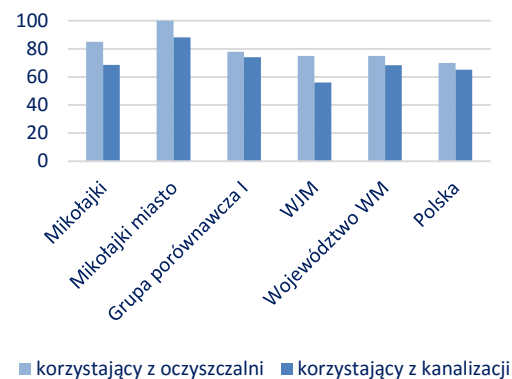
Udział mieszkańców korzystających z **oczyszczalni ścieków** jest ponadprzeciętnie wysoki, na terenie miasta wynosi 100% (Wykres 6)¹⁵. Po realizacji dotychczasowych etapów Masterplanu¹⁶ problem dopływu do jezior ścieków komunalnych z miejscowości wiejskich został praktycznie wyeliminowany. Jednak wysoki procent skanalizowania gminy powoduje, że Miejska Oczyszczalnia Ścieków przyjmuje stosunkowo duże ilości ścieków o znacznym obciążeniu ładunkiem zanieczyszczeń (szczególnie w sezonie letnim). W związku z powyższym, w oczyszczonym ścieku pozostają pierwiastki¹⁷ mające wpływ na eutrofizację jezior. Dlatego też konieczne jest podjęcie działań zmierzających do dalszego usprawnienia pracy oczyszczalni.¹⁸

Nierozwiązanym problemem poprzednich etapów Masterplanu pozostaje **gospodarka ściekowa w małych wsiach** (znajdujących się poza aglomeracją wynikającą z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych) oraz w zabudowie rozproszonej i kolonijnej. Są to nadal źródła niekontrolowanych zanieczyszczeń gleby i wód powierzchniowych (szczególnie dotyczy to sołectw Faszcz, Cudnoch, Olszewo, Grabówka, Górkl). Budowa systemów kanalizacyjnych w większości tych wsi (poza Olszewem) jest ekonomicznie nieuzasadniona. Odpowiedzią na ten stan rzeczy może stać się uruchomienie programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków i szamb szczelnych.

W ostatnich latach zwiększyła się liczba wszelkiego typu **jednostek pływających** wyposażonych w pokładowe systemy sanitarne. Mimo powstania nowych miejsc przyjmujących ścieki z łodzi, najprawdopodobniej nadal znaczne ilości ścieków z jednostek pływających trafiają do jezior.

W części Mikołajek nierozwiązany jest problem oczyszczania i odprowadzania **wód deszczowych**, które przy intensywnym ruchu samochodowym, są wodami silnie zanieczyszczonymi, głównie substancjami ropopochodnymi. Stąd wynika potrzeba wyposażenia części ulic miejskich w systemy kanalizacji deszczowej z osadnikami i separatorami wód opadowych.

Wykres 6. Odsetek mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji (2013) [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

¹⁴ Program Ochrony Środowiska Miasta i Gminy Mikołajki oraz <http://www.gios.gov.pl/>.

¹⁵ Ponadto, odbiór nieczystości z jednostek pływających oferuje Eko-Marina.

¹⁶ Masterplan dla regionu Wielkich Jezior Mazurskich.

¹⁷ Głównie związki azotu (najbardziej trudne do redukcji) i fosforu.

¹⁸ Zastosowanie dodatkowego doczyszczania biologicznego znacznie zmniejszyłoby ładunek zanieczyszczeń dopływających do jezior, a tym samym ryzyko ponownego przyspieszenia procesów eutrofizacyjnych.

Łagodzenie wyżej zdiagnozowanych problemów przyczyni się do dalszego ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do jezior, co pozwoli uniknąć ich degradacji i uruchomi procesy samooczyszczania. Procesy te powinny zostać wsparte dodatkowymi **zabiegami rekultywacyjnymi**. Tym bardziej, że ładunki pierwiastków odpowiedzialnych za eutrofizację jezior, skumulowane przez lata w osadach dennych jezior są z nich uwalniane, co sprzyja tzw. eutrofizacji wtórnej. Wraz z przemieszczaniem się wód z północnej części Szlaku WJM przedostają się one do wód południowych, czyli J. Tałty, Mikołajskiego, Bełdan czy Śniardw, wzmagając procesy eutrofizacyjne.

Do tej pory tego typu działania dotyczyły głównie pojedynczych jezior, a nie systemów, co stanowi olbrzymie wyzwanie. Dlatego istnieje silna potrzeba włączenia w tego typu działania funkcjonujących w regionie Warmii i Mazur jednostek naukowo-badawczych, instytucji państwowych odpowiedzialnych za zarządzanie i ochronę wód oraz gospodarstw rybackich.

Z procesami oczyszczania wód silnie skorelowany jest także **stan ichtiofauny** w jeziorach.¹⁹ Procesy odbudowy ichtiofauny w sposób naturalny zachodzić będą bardzo powoli, dlatego istnieje potrzeba wdrożenia programów zarybieniowych i ochrony tarlisk, które pozwoliłyby przywrócić właściwy stan fauny jezior, a tym samym odtwarzać bioróżnorodność mazurskich zbiorników wodnych.

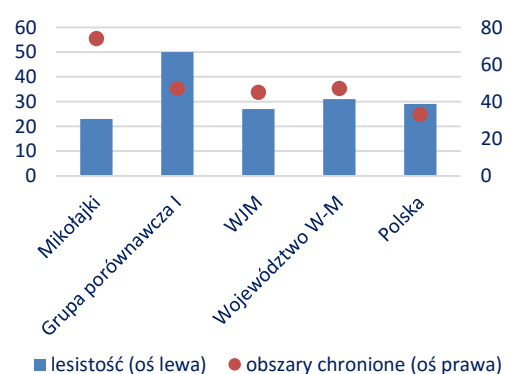
Szczegółnej uwagi wymaga **gospodarka rybacka** na tym obszarze. To wielowymiarowe zagadnienie zależne jest od jakości wód powierzchniowych oraz racjonalności gospodarki rybackiej²⁰. Atrakcyjność Mazur dla turysty-wędkarza ograniczana jest małym zasobem ryb cennych²¹. Problem ten przekłada się także na możliwości popularyzacji kuchni regionalnej.

Realizacja kompleksowych działań z zakresu ograniczenia dopływu ścieków zarówno komunalnych, jak i deszczowych, procesy rekultywacyjne i zarybieniowe przyniosą nie tylko skutki ekologiczne, ale także gospodarcze: zwiększenie atrakcyjności turystycznej, rozwój i dywersyfikacja jednej z nielicznych nieturystycznych gałęzi gospodarki – rybactwa – oraz upowszechnianie wędkarstwa.

Gmina Mikołajki znajduje się na obszarach o szczególnie **wysokiej wartości przyrodniczej**. Lasy, będące w większości fragmentami Puszczy Piskiej, zajmują 23% powierzchni gminy, natomiast 74% objęte jest różnymi formami ochrony przyrody (Wykres 7). Najważniejszą z tych form jest Mazurski Park Krajobrazowy, w którym na terenie gminy, znajdują się cztery rezerваты²².

Atutem gminy Mikołajki jest **wysoka jakość powietrza**. Dobre warunki aerosanitarne warunkuje położenie w obszarze Zielonych Płuc Polski i zarazem brak dużych emitentów zanieczyszczeń w gminie oraz jej najbliższym otoczeniu. Rozproszonym źródłem emisji są jednak indywidualne,

Wykres 7. Lesistość oraz odsetek powierzchni chronionej (2013) [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

¹⁹ Należy bowiem założyć, że wraz z poprawą jakości wody, populacje poszczególnych gatunków ryb zaczną się odbudowywać, a w wodach zaczną pojawiać się gatunki, które zostały szczególnie zagrożone np. sieja czy sielawa.

²⁰ tj. wyeksploatowania jezior i zmniejszającej się ilości i bioróżnorodności ryb cennych gospodarczo, co dzieje się na skutek wcześniejszych dużych połowów gospodarczych, nie przestrzegania okresów tarliskowych, zniszczenia wielu ważnych miejsc tarliskowych, kłusownictwa oraz niekontrolowanego wzrostu liczebności populacji kormorana.

²¹ takich jak sandacz, węgorz, szczupak, duże okazy ryb karpiowatych.

²² Są to rezerваты: Jezioro Łukajno, Jezioro Lisunie, Czapliniec, Krutynia Dolna (częściowo poza granicami gminy). Ponadto znajdują się tu także trzy strefy chronionego krajobrazu oraz pięć obszarów Natura 2000.

przydomowe kotłownie. Te **źródła ciepła** wymagają modernizacji i wymiany na systemy ekologiczne, wykorzystujące OZE. W zabudowie na terenie gminy nadal wymagane są działania poprawiające energetyczność budynków, w tym różnego typu termomodernizacje.

Ważnym elementem dotyczącym ochrony zasobów przyrodniczych w dobie rosnącego obciążenia turystycznego gminy jak i całych Mazur, stają się działania służące kanalizacji i uporządkowaniu ruchu turystycznego. Dotyczy to zarówno brzegów jezior jak i obszarów leśnych.

3.2.3. TURYSTYKA

Gmina Mikołajki, której tradycje turystyczne sięgają czasów przedwojennych, jest jedną z najbardziej popularnych **destynacji turystycznych** w Polsce. Świadczy o tym jej pozycja w ogólnokrajowym rankingu:

- ❖ wśród turystów ogółem: 30. miejsce, (19. miejsce po wyłączeniu miast wojewódzkich);
- ❖ wśród turystów krajowych: 33. miejsce (16. miejsce po wyłączeniu miast wojewódzkich);
- ❖ wśród turystów zagranicznych: 20. miejsce (8. miejsce po wyłączeniu miast wojewódzkich)²³.

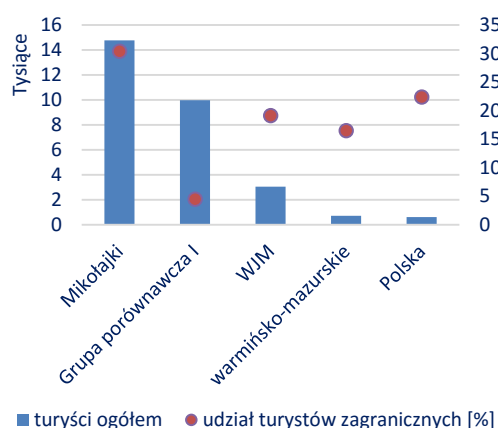
Turystyka w Gminie Mikołajki koncentruje się przede wszystkim w mieście, gdzie liczba korzystających z noclegów jest ponad trzykrotnie wyższa niż w części wiejskiej. Dużą, istotnie większą niż w porównywanym gminach, część odwiedzających stanowią turyści zagraniczni (Wykres 8.). Faktyczna liczba odwiedzających Mikołajki turystów jest wyższa, gdyż nie wszyscy odwiedzający korzystają z oferty noclegowej na terenie jednostki.

Na terenie gminy zarejestrowane są liczne obiekty noclegowe różnej kategorii, jednak miejsca w hotelach stanowią aż 78% oferty²⁴ (obiekty te zlokalizowane są również w mniejszych miejscowościach gminy). W gminie zlokalizowany jest jeden z czterech hoteli 5-cio gwiazdkowych w województwie. Turystów przyciąga również szeroka oferta gospodarstw agroturystycznych.

Liczba miejsc noclegowych przypadających na 1000 mieszkańców jest tu znacznie wyższa niż w regionie Wielkich Jezior Mazurskich i województwie, co podkreśla silną specjalizację Mikołajek w dziedzinie turystyki (Wykres 9.).

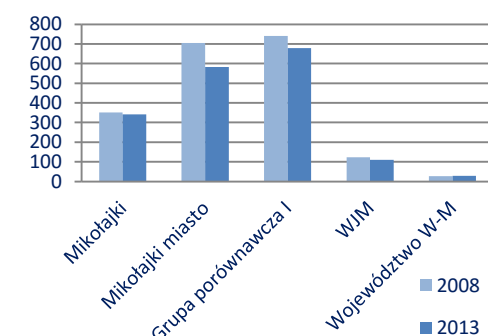
Ruch turystyczny charakteryzuje się znaczną **sezonowością**

Wykres 8. Liczba turystów na tys. mieszkańców oraz odsetek turystów zagranicznych (2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 9. Liczba miejsc noclegowych ogółem na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

²³ Informacje dotyczą liczby turystów ogółem w obiektach hotelowych i w pozostałych obiektach noclegowych w 2014 roku (BDL GUS).

²⁴ Ujmowanej w statystyce publicznej – to zastrzeżenie dotyczy całości opisu dot. miejsc noclegowych.

(koncentracja w okresie letnim). Oferowane miejsca noclegowe wykorzystywane są w gminie średnio przez 115 dni w roku, co stawia Mikołajki w lepszej sytuacji w porównaniu z grupą I (99 dni) oraz Wielkimi Jeziorami Mazurskimi (60 dni).

W ostatnich latach obserwowany jest stały wzrost przyjazdów turystów w **pozostałych porach roku**. Wpływ na to mają przede wszystkim największe obiekty hotelowe funkcjonujące całorocznie (np. hotel Gołębiowski, Hotel Mikołajki, Hotel Robert's Port, Hotel Mazurski Dworek, Hotel Amax, Na Skarpie). To natomiast przekłada się na liczbę obiektów gastronomicznych działających przez 12 miesięcy w roku. Wzmacnianie napływów poryzonalowych jest głównym wyzwaniem gospodarki turystycznej gminy.

Położenie na szlaku **Wielkich Jezior Mazurskich** umożliwia żeglugę m.in. w kierunku Giżycka, Pisz, Rynu oraz Rucianego-Nidy, stanowi również bazę wypadową dla spływów kajakowych na rzece Krutyni. Gmina wyposażona jest w infrastrukturę turystyczną, sprzyjającą aktywnemu wypoczynkowi w bliskości przyrody. Porty, przystanie i mariny zlokalizowane w gminie Mikołajki to ponad 700 miejsc cumowniczych. Są to miejsca oferujące żeglarzom pakiet kompleksowych usług, w tym m.in. odbiory nieczystości i odpadów, pralnie i toalety oraz usługi szkutnicze. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom żeglarzy amatorów, usługodawcy wprowadzają coraz częściej możliwość wynajęcia łodzi w jednym porcie i pozostawienia jej w innym. Dział, to na zasadzie wypożyczalni rowerów w dużych miastach.

Ponadto **ofertę** gminy stanowią m.in.: zmodernizowana plaża miejska z pomostami słonecznymi, korty tenisowe, wypożyczalnie sprzętu wodnego oraz charter jachtów (w tym coraz popularniejszych „houseboatów”), a także park wodny, lodowisko i mniejsze baseny w lokalnych hotelach. W miejscowościach położonych na szlaku urządzane są plaże wiejskie, które wymagają jeszcze doposażenia. Infrastruktura turystyczna jest w gminie stale rozbudowywana. Prywatny inwestor projektuje zimowy kompleks turystyczny ze stokiem narciarskim.

Przez Mikołajki przebiega kilkanaście tras rowerowych o zróżnicowanym stopniu trudności. Trasy te jednak wymagają doinwestowania, a przede wszystkim wspólnego oznakowania.²⁵ Na to wyzwanie odpowiadać ma idea stworzenia przebiegającej przez dwanaście gmin Mazurskiej Pętli Rowerowej.

Gmina Mikołajki to również jedna z niewielu gmin w Polsce, gdzie organizowana jest cykliczna **impreza sportowa w randze mistrzostw świata** – Rajd Polski (w Mikołajkach od 10 lat), rozgrywany od kilku edycji jako runda Rajdowych Mistrzostw Świata. Jeżeli brać pod uwagę cykliczność to tylko Mikołajki i Zakopane mogą pochwalić się takim rezultatem. Jest to impreza, która rokrocznie przyciąga do Mikołajek i na Mazury przeszło 100 tys. kibiców z całego świata. Tor powstały do organizacji imprezy otwiera możliwości na organizację kolejnych wydarzeń²⁶.

Ze względu na obecność w Mikołajkach i najbliższej okolicy **placówek naukowych** (Uniwersytet Warszawski, Instytut Biologii Doświadczalnej oraz Instytut Parazytologii PAN), a także Mazurskiego Parku Krajobrazowego i Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Mazurskie”, można znaleźć także

²⁵ Istotnym mankamentem jest brak jednolitego opisu tras. Często ten sam odcinek jest opisany inaczej przez Mikołajki, a inaczej w sąsiedniej gminie.

²⁶ Aby Rajd mógł być zaliczany do rundy mistrzostw świata gmina musiała wybudować specjalny tor do organizowania wyścigów równoległych. Dzięki temu od 2009 roku gmina Mikołajki jest właścicielem **jedynego w Polsce toru wyścigowego** o nawierzchni betonowo – szutrowej. Jest to miejsce wielofunkcyjne, gdzie poza wyścigami organizowane są imprezy biegowe a na co dzień wykorzystywany jest do uprawiania nordic walking czy biegania. Do inwestowania tego obiektu pozwoliłoby na stworzenie całorocznego, wielofunkcyjnego miejsca rekreacyjno – sportowego. Niezbędne jest tam doprowadzenie sieci elektrycznej i wodno – kanalizacyjnej. Pozwoliłoby to na stworzenie sztucznego toru do narciarstwa biegowego, przebudowa samej nawierzchni toru – wprowadzenie elementów asfaltowych pozwoliłoby na organizowanie jazd gokardami czy organizację wyścigów motocrossowych.

coraz ciekawszą ofertę **ekoedukacyjną**, która w najbliższym czasie ma być rozwijana, co stworzy możliwości do organizacji zielonych szkół i ekoturystyki.

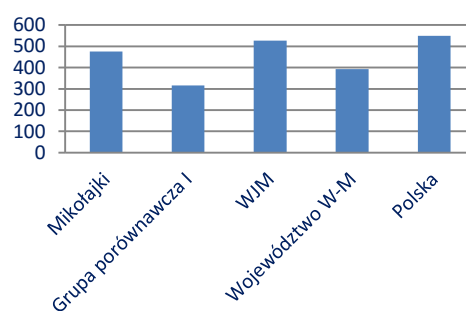
Gmina Mikołajki oferuje bogaty **pakiet imprez plenerowych** o różnorodnej tematyce i skali oddziaływania – od regionalnych po ogólnopolskie, a także międzynarodowe, które zwiększają rozpoznawalność miejsca i przyciągają turystów. Do najważniejszych z nich można zaliczyć: Dni Mikołajek z występami największych gwiazd polskiej muzyki rozrywkowej i wodowaniem Króla Sielaw, Mazurski Festiwal Rybny „Rybkę na zdrowie”, „Morze, Góry i Mazury” - Majówka z Radiem Zet²⁷, Żeglarskie Grand Prix Mazur o Puchar 7 Cudów Mazur, Festiwal Szantowy, Regaty o Grand Prix Mikołajek²⁸, Puchar Polski Strongman²⁹, Żeglarskie Otwarte Mistrzostwa Polski Dziennikarzy³⁰, Rajd Kormoran³¹. Imprezy takie jak Rajd czy Festiwal Rybny zyskują uznanie i są nagradzane np. Nagrodą „Najlepszym z najlepszych”, wpis na listę najlepszych produktów Warmii i Mazur.

Mimo że imprezy skierowane są zarówno do mieszkańców jak i turystów to głównym ich odbiorcą są właśnie turyści. Poza sezonem liczba imprez jest mniejsza i są one skierowane głównie do lokalnej społeczności.

Ważnym punktem w kalendarzu są **imprezy sportowe**, które kontynuowane z roku na rok i rozwijane przyciągają coraz większą liczbę odbiorców również poza sezonem letnim, należą do nich niewątpliwie, m.in.: Żeglarskie Grand Prix Mikołajek, Biegowe Grand Prix Mikołajek, Półmaraton Mikołajski czy ogólnopolskie turnieje piłki nożnej. Organizacja imprez sportowych, ale nie tylko, powinna być jednym z elementów przyczyniających się do wydłużenia sezonu turystycznego, pod warunkiem że będą to imprezy skierowane do ściśle określonego grona odbiorców /imprezy tematyczne/, których organizacja będzie profesjonalna i odpowiednio wypromowana. Jednym z najważniejszych czynników, aby takie imprezy do Mikołajek na trwałe ściągnąć lub je zainicjować jest, oprócz zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych, posiadanie lokalnych liderów, którzy zaangażują się w ich organizację, znajdują właściwych partnerów, nadadzą odpowiedni klimat i charakter.

W porównaniu z Wielkimi Jeziorami Mazurskimi **liczba uczestników wydarzeń** jest o ponad 30% wyższa (Wykres 10.), co świadczy o ich dużej popularności. Oferta nastawiona jest

Wykres 10. Uczestnicy imprez na 1000 mieszkańców w 2013 roku

²⁷ Impreza odbywa się od 2012 roku na podstawie porozumienia o współpracy pomiędzy gminami Mikołajki, Szczyrk i Łeba. Oprócz wymiaru kulturalno-rozrywkowego impreza ma na celu promocję turystyczną regionów, których reprezentantami są gminy biorące udział w wydarzeniu.

²⁸ Żeglarskie Grand Prix organizowane jest na jeziorze Mikołajskim od 2012 roku przy współpracy Wioski Żeglarskiej. Cykl składa się z sześciu jedno lub dwudniowych regat, w których zawodnicy rywalizują na jachtach typu Omega-Ostróda.

²⁹ Od pierwszej edycji w 2012 roku, wydarzenie przyciąga miłośników kulturystyki z całego kraju. Konkurencjom dla zawodników towarzyszą atrakcje dedykowane najmłodszym. Organizatorami zawodów są Centrum Kultury „Kłobuk”, Urząd Miasta i Gminy oraz Federacja Harlem.

³⁰ Środowiskowe regaty żeglarskie od samego początku związane są z Wioską Żeglarską w Mikołajkach, gdzie zrodził się pomysł ich organizacji. Pierwsze zawody odbyły się już w 1994 roku, a po roku uzyskały rangę mistrzostw Polski oraz oficjalny patronat Polskiego Związku Żeglarskiego. Ideą imprezy, oprócz wymiaru sportowo-rekreacyjnego, jest popularyzacja tej dziedziny aktywności wśród dziennikarzy, jak również w mediach rangi regionalnej i krajowej.

³¹ Początkowo nazywany Rajdem 1000 jezior, jest uznawany za jedno z najważniejszych wydarzeń tego typu w skali kraju. Wyścig miał swoje stałe miejsce w rozgrywkach Rajdowych Samochodowych Mistrzostw Polski aż do 2004 roku (do 1999 odbywał się w Mikołajkach). Po 15-letniej przerwie, od 2014 roku, Rajd Kormoran ponownie organizowany jest na Torze Mikołajki w ramach cyklu Szuter Cup.

na sezon letni, poza którym aktywność „wydarzeniowa” jest niewielka, skierowana głównie do lokalnej społeczności.

Gmina Mikołajki wzbudza wiele **emocji w przestrzeni wirtualnej**, w szczególności wśród miłośników żeglarstwa. Opinie na temat zagospodarowania przestrzeni wokół jezior oraz jakości oferowanej infrastruktury są bardzo zróżnicowane. Wskazują przede wszystkim, że w portach jachtowych preferowane są nabrzeża budowane z tworzyw innych niż beton, które uznawane są za bezpieczniejsze. Dla rozwoju funkcji wypoczynkowej pozytywne oddziaływanie miałyby również utworzenie większej liczby plaż.³²

Gmina obecna jest także na **portalach społecznościowych**, gdzie prowadzony jest oficjalny profil „Miasto Mikołajki”, na którym zamieszczane są aktualności związane z życiem gminy i wydarzeniami kulturalno-rozrywkowymi. Oficjalna strona internetowa gminy odbiega negatywnie pod względem jakościowym od wizytówek innych gmin turystycznych.

Ważnym elementem zabezpieczenia turystycznego, i nie tylko, gminy jest właściwie funkcjonujący **system bezpieczeństwa publicznego**. W przypadku Gminy Mikołajki jest to pomoc w przypadku wypadków komunikacyjnych (szczególnie droga krajowa nr 16), zdarzeń na wodzie oraz pożarów w obiektach turystycznych. Zadania z tego zakresu realizują na terenie gminy lokalne jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej³³ oraz Mazurskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe. Ze względu na rozległość obsługiwanego terenu oraz duży ruch turystyczny jednostki te wymagają systematycznego uzupełniania wyposażenia i szkoleń.

3.2.4. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA

Według raportu *Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2012 w dziedzinie turystyki i gastronomia Gmina Mikołajki wyróżnia się na tle kraju oceną A*³⁴. Atrakcyjność gminy w zakresie turystyki potwierdzają działania realizowane przez podmioty prywatne na terenie jednostki. W 2013 roku działalność rozpoczął 5* Hotel Mikołajki, a inne obiekty poszerzają swoją ofertę oraz rozbudowują zaplecze. Gmina znajduje się także w polu zainteresowania nowych inwestorów z tej branży.

Wyznacznikiem atrakcyjności biznesowej Mikołajek jest wyższy od WJM oraz województwa przyrost liczby podmiotów powiązanych ze specjalizacją Ekonomia wody – tj. grupą działalności, do której zaliczane jest również zakwaterowanie (Tabela 2.)³⁵.

Działania promocyjne Gminy Mikołajki skoncentrowane są przede wszystkim na sektorze turystycznym. Gmina wystawia się na targach branżowych np. Targach „Wiatr i Woda” oraz

Tabela 2. Przyrost liczby podmiotów ze specjalizacji Ekonomia wody (2013 względem 2009)

Jednostka	Dynamika 2009=100
Mrągowo (wiejska)	181,0
Mikołajki (m-w)	148,1
Giżycko (wiejska)	147,2
Miłki (wiejska)	142,9
Ryn (m-w)	129,5
Wielkie Jeziora Mazurskie	121,1
Ruciane-Nida (m-w)	120,9
Węgorzewo (m-w)	116,0
Województwo W-M	114,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy REGON

³² Informacje uzyskane na podstawie przeglądu stron internetowych portali turystycznych oraz forów internetowych (czerwiec 2015).

³³ Mikołajki, Olszewo, Woźnice, Grabówka i Górkło.

³⁴ Ogólna ocena atrakcyjności inwestycyjnej jest najwyższej przeciętna (B), jednak dotyczy ona raczej przyciągania inwestycji przemysłowych.

³⁵ Niezależnie od tego, dane rejestru wskazują, że działalność turystyczna w gminie (i generalnie w województwie) charakteryzuje się dużą zmiennością (w każdym roku wiele podmiotów wyrejestrowuje się a w ich miejsce rejestruje się znaczna liczba kolejnych).

targach turystycznych, w których najczęściej uczestniczy razem ze współpracującymi gminami lub lokalnymi firmami³⁶.

W dziedzinie promocji inwestycyjnej gmina współpracowała w ostatnich latach z Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie. Oferty dotyczące działek inwestycyjnych w gminie publikowane są na portalu *Invest in Warmia and Mazury*. Przeważająca większość działek inwestycyjnych przygotowana jest pod zabudowę mieszkaniową lub mieszkaniowo-usługową, sieci elektryczne czy wodno-kanalizacyjne znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie oferowanych terenów. Gmina w swych zasobach nie posiada dużych obszarowo gruntów, które mogłyby służyć większym inwestorom.

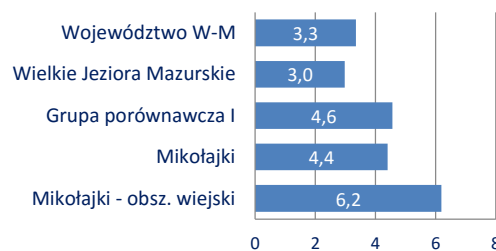
W ostatnich latach obserwuje się **zainteresowanie inwestorów zewnętrznych** – m.in. wykupem istniejących, często zabytkowych budynków, które zwykle przystosowywane są do funkcji turystycznych.

W otoczeniu miasta rozwija się budownictwo mieszkaniowe. Choć liczby w ujęciu bezwzględny nie są wysokie, to w ujęciu względnym – biorąc pod uwagę obecny potencjał ludnościowy – gmina osiąga ponadprzeciętną pozycję na tle województwa i otoczenia (Wykres 11). Decyzje indywidualnych inwestorów w tym zakresie wskazują na **sprzyjające warunki do zamieszkania w gminie**.

W okresie 2008-2013 w gminie oddano do użytkowania nieco ponad sto nowych prywatnych budynków mieszkalnych.³⁷ Większość z nich stanowiły całoroczne domy jednorodzinne (inwestycje indywidualne), realizowane przede wszystkim na obszarze wiejskim Mikołajek.

Duże zainteresowanie **Gminnym Programem Budowy Mieszkań Komunalnych „Dla systematycznych”**³⁸ (programem tanich mieszkań czynszowych ze stopniowym dochodzeniem do prawa własności), zdecydowało o uruchomieniu planowania kolejnych inwestycji tego typu.

Wykres 11. Budynki mieszkalne jednorodzinne oddane do użytkowania w latach 2012-2013 na tys. mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2.5. EDUKACJA, KULTURA I SPORT

Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych **wychowaniem przedszkolnym** w gminie wzrasta z roku na rok.³⁹ Jednak odsetek dzieci objętych opieką przedszkolną w Mikołajkach jest nadal mniejszy od średniej krajowej i gmin turystycznych (Wykres 12).

³⁶ Np. w 2013 roku wspólnie z Łebą i Szczyrkem, pod patronatem radia Zet, gmina uczestniczyła w Międzynarodowych Targach Turystycznych TT Warsaw w Warszawie.

³⁷ Wg. klasyfikacji są to w zdecydowanej większości domy całoroczne. Łącznie na obszarze gmin Wielkich Jezior Mazurskich oddano w tym okresie niemal 1,5 tys. budynków mieszkalnych (ogółem). Mikołajki wśród gmin WJM sytuują się pod tym względem w połowie stawki. Podobne miejsce gmina zajmuje w bardziej szczegółowym ujęciu – nowych domów jednorodzinnych, dla których szczegółowe dane dostępne są dla lat 2012-2013 (ok. 500 na obszarze WJM, z czego 40 w Mikołajkach).

³⁸ Uczestnicy programu otrzymują mieszkania w nowowyprowadzonym budynku wielorodzinnym, a wraz z miesięcznym czynszem wpłacają ratę na poczet wykupu mieszkania, okres spłaty rozłożony jest na 20 lat. Określone kryteria naboru umożliwiają pokonanie bariery braku zdolności kredytowej, spotykanej w przypadku zakupu mieszkania na wolnym rynku. W 2014 roku gmina wraz z miejską spółką – Zakładem Usług Komunalnych sp. z o.o. oddała pierwszy budynek z 22 mieszkaniami. W 2015 roku trwają prace projektowe dla dwóch kolejnych budynków.

³⁹ Na terenie gminy Mikołajki funkcjonują dwie placówki edukacyjne o charakterze przedszkola.

W Mikołajkach funkcjonują dwa przedszkola – samorządowe i prywatne, dodatkowo w trzech miejscowościach działają oddziały przedszkolne przy szkołach. Od 3 lat nie odnotowuje się problemu braku miejsc w przedszkolach. Dodatkowo gmina uruchomiła żłobek samorządowy, w którym znajduje się 30 miejsc.

W gminie działa jedna szkoła średnia – Społeczne Liceum Ogólnokształcące im. Marion Dönhoff Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Mikołajkach oraz trzy gimnazja.⁴⁰

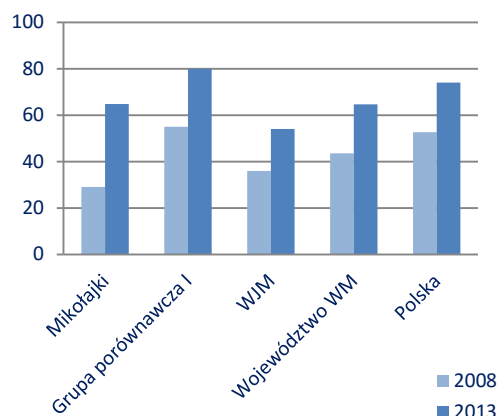
Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego, z części humanistycznej i matematyczno-przyrodniczej, z trzech ostatnich lat, osiągane przez uczniów z Mikołajek nie odstają od średnich dla województwa⁴¹, podobnie jak zdawalność matur⁴². Wyniki egzaminu klas szóstych w ostatnich latach należały do przeciętnych i w przypadku dwóch szkół wiejskich wymagały podjęcia programów naprawczych. Generalnie **wyzwaniem działań oświatowych** powinna stać się poprawa jakości kształcenia w lokalnych szkołach oraz poszerzenie zakresu działalności tych instytucji, tak by spełniały funkcje lokalnych centrów edukacyjnych i kulturalnych (nie tylko dla uczniów ale także pozostałych mieszkańców), a ich kadra chciała tworzyć grupę lokalnych liderów. Obecnie tego typu inicjatywy są ograniczone.

Istotnym problemem, z którym musi zmierzyć się gmina jest **malejąca liczba uczniów** w szkołach oraz sposób finansowania oświaty. Obecnie budżet oświaty pochłania ponad 1/3 budżetu gminy, a otrzymywana subwencja zaspakaja jedynie ok. 60% wydatków kierowanych na ten cel.

Obecna sytuacja lokalnej oświaty wymaga głębokiej diagnozy oraz podjęcia działań zmierzających do **poprawy jakości nauczania**, wzrostu znaczenia społecznej roli szkół, a także zmiany ich wizerunku w lokalnym środowisku oraz ograniczenia generowanych kosztów. Dlatego Burmistrz Mikołajek powołał zespół roboczy ds. oświaty, którego celem jest dokonanie szeroko pojętej diagnozy sytuacji demograficznej, potrzeb edukacyjnych, zasobów kadrowych oraz potrzeb finansowych związanych z utrzymaniem placówek oświatowych, opracowanie koncepcji funkcjonowania oświaty na terenie naszej gminy i wypracowanie wytycznych do realizacji zadań oświatowych przez gminę na najbliższe lata.

Na terenie gminy szczególnego wsparcia wymaga realizacja dodatkowych zajęć wyrównujących szanse edukacyjne uczniów, a przede wszystkim rozwijających różnego rodzaju ich kompetencje oraz wiedzę i umiejętności z przedmiotów ścisłych, a także różnorodne formy doksztalcania nauczycieli. W przedszkolach istotne jest poszerzanie oferty zajęć terapeutycznych, językowych, rozwijających kreatywność. Natomiast w szkołach szczególnie ważne jest wprowadzanie nauczania eksperymentalnego – przedmiotów ścisłych i języków, rozwijanie kompetencji TIK, rozwijanie

Wykres 12. Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

⁴⁰ Gimnazjum Publiczne w Mikołajkach, Publiczne Gimnazjum w Zespole Szkół w Baranowie, Społeczne Gimnazjum Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Mikołajkach. Na terenie gminy funkcjonuje 5 szkół podstawowych: 4 samorządowe i 1 społeczna. Szkoły prowadzone przez gminę znajdują się w Mikołajkach, Baranowie, Olszewie i Woźnicach.

⁴¹ Średnia wyników z lat 2012-2014 dla gminy, z części humanistycznej wyniosła 58%, zaś z części matematyczno-przyrodniczej 46%. Dla województwa było to odpowiednio: 63% oraz 48%.

⁴² W Mikołajkach, 2011 w roku 77% uczniów zdało maturę, w 2012 roku 91% uczniów, w 2013 - 92%. W tych samych latach poziom zdawalności matur dla województwa wynosił odpowiednio: 86%, 88% i 89%.

kreatywności uczniów, indywidualizacja procesu nauczania wobec uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Realizacja tego typu działań wymaga także poprawy wyposażenia szkół i przedszkoli. Na poziomie szkoły gimnazjalnej wprowadza się zajęcia związane z doradztwem zawodowym, w celu pobudzenia postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że działania w tym kierunku powinny zostać wzmocnione i promowane, m.in. ze względu na często pasywne postawy wśród potencjalnych odbiorców. W gminie nie funkcjonuje zaplecze kształcenia, które potencjalnie odpowiadałoby na potrzeby rozwojowe sektora turystyki.

W gminie Mikołajki organizowane są **zajęcia pozalekcyjne** dla dzieci i młodzieży. Prowadzą je zarówno placówki oświatowe, stowarzyszenia (np. Stowarzyszenie Oświatowo – Kulturalne „Żełwagi”), jak również lokalne kluby sportowe, a szczególnie – Centrum Kultury „Kłobuk”⁴³ (Tabela 3). Oferta dydaktyczna związana jest przede wszystkim z zajęciami sportowymi i artystycznymi. Z całą pewnością dużej uwagi wymaga zwiększenie oferty programowej i infrastrukturalnej, służącej aktywizacji dzieci i młodzieży szczególnie na terenach wiejskich (w tym np. centrów aktywności lokalnej młodzieży, świetlic środowiskowych czy też młodzieżowych klubów integracji społecznej).

Tabela 3. Aktywność klubów i stowarzyszeń sportowych na terenie gminy Mikołajki

Aktywność klubów i stowarzyszeń sportowych
Mazurski Klub Żeglarski w Mikołajkach prowadzi zajęcia z żeglarstwa jachtowego i bojerowego. Szkolenie prowadzone jest w klasie optymist i kadet. Łącznie prowadzą szkolenie ok. 60 osób. Mazurski Klub Żeglarski (MKŻ), co roku organizuje bezpłatne kursy żeglarskie z możliwością uzyskania patentu dla dzieci i młodzieży z obszaru miasta i gminy Mikołajki. MKŻ jest instytucją wyróżniającą się na tle regionu i kraju ⁴⁴ . Wykształcił wielu Mistrzów Polski, Europy i Świata.
Miejski Klub Sportowy „Kłobuk” w Mikołajkach, prowadzi zajęcia z piłki nożnej w trzech kategoriach wiekowych: żak, junior, senior, łącznie obejmują one systematyczne szkolenie 80 osób, w tym głównie dzieci i młodzieży.
Uczniowski Klub Sportowy „Hetman” w Baranowie prowadzi zajęcia z piłki nożnej w dwóch kategoriach wiekowych: żak, junior. Łącznie prowadzą szkolenie dla 60 osób. Klub od kilku lat organizuje corocznie dwa dziecięce turnieje piłkarskie, na które przyjeżdżają uznane kluby piłkarskie w tym także z Olsztyna, Warszawy, Gdańska czy Białegostoku. Jest to przykład świetnych działań edukacyjnych – młodzież z małych wiejskich klubów sportowych ma szansę zmierzyć się z dużymi klubami, jest to też promocja gminy.
Uczniowski Klub Sportowy „Atos” w Woźnicach prowadzi zajęcia z lekkoatletyki dla dzieci i młodzieży. Klub jest organizatorem popularnych imprez biegowych w kategoriach dziecięcych i open w tym biegu „Mikołajski Super OS” (na torze rajdowym) i Półmaratonu Mikołajkowego, który odbywa się 6 grudnia i do zimowych Mikołajek przyciąga wielu biegaczy. Klub nie dysponuje stadionem lekkoatletycznym ani innym obiektem przystosowanym do treningów lekkoatletycznych, niemniej jednak prowadzone systematycznie od kilku ostatnich lat treningi owocują osiąganiem przez podopiecznych doskonałych wyników na imprezach rangi wojewódzkiej i krajowej. W 2014 roku zawodnicy wywalczyli 11 kwalifikacji do finałów krajowych, 19 medali Mistrzostw Województwa oraz 1 Makroregionu. ⁴⁵
Klub Terlik Team w Mikołajkach zrzesza osoby zainteresowane zarówno uprawianiem sztuk i sportów walki, jak również ogólnym rozwojem na płaszczyźnie społecznej, intelektualnej, emocjonalnej czy fizycznej. Klub, skupiający przedstawicieli wszystkich pokoleń, ma na swoim koncie wiele znaczących międzynarodowych sukcesach w Jiujutsu,

⁴³ W CK Kłobuk prowadzone są zajęcia i warsztaty muzyczne, które owocują rozwojem młodzieżowych grup muzycznych, odbywają się zajęcia taneczne, plastyczne, rozwija się pracownia fotograficzna. Szczególną część działalności CK Kłobuk stanowią różnego rodzaju formy edukacji czytelnictwa w tym dyskusyjny klub książki, klub poezji, systematyczne spotkania „Teatru przy stoliku” itp. Przy CK Kłobuk rozwija się bardzo intensywnie Klub Seniora, Uniwersytet III wieku, czy Stowarzyszenie Dzieci Wojny.

⁴⁴ Członkowie MKŻ w Mikołajkach odnoszą liczne sukcesy w zawodach regionalnych, krajowych i międzynarodowych w klasie CADET. Część z nich należy do kadry wojewódzkiej oraz krajowej w kategoriach młodzieżowych. MKŻ w 2014 roku sklasyfikowany został na trzecim miejscu wśród warmińsko-mazurskich klubów żeglarskich na podstawie punktacji zawodów dla dzieci i młodzieży.

⁴⁵ Ponadto do grona aktywnych należą: Uczniowski Klub Sportowy działający przy Zespole Oświatowym w Mikołajkach, Mazurski Klub Tenisa Ziemnego w Mikołajkach, Parafialny Klub Rekreacyjno-Sportowy w Mikołajkach przy Parafii św. Mikołaja w Mikołajkach, Klub jeździecki „Hubertus” w Nowych Sadach, klub Biegacza Biegam Bo Lubię.

3.2.6. DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Gmina Mikołajki położona jest na skrzyżowaniu drogi krajowej nr 16, wobec której postulowana jest modernizacja, oraz drogi wojewódzkiej 609. Lokalizacja przy drodze krajowej oraz w środkowej części województwa warmińsko-mazurskiego sprzyjają dostępności turystycznej, jak i możliwościom budowania oferty sieciowej i pełnienia funkcji „bazy wypadowej”.

W sezonie letnim, silna obecność odwiedzających z Warszawy dowodzi, że 3,5 godzinny **czas przejazdu**, nie jest barierą w przyciąganiu turystów do Mikołajek. Czas dojazdu samochodem od miast posiadających lotnisko międzynarodowe wynosi od 3 do 4,5 godziny (Tabela 4).

Nie oznacza to jednak, że modernizacja dróg ponadlokalnych nie ma dla gminy znaczenia. Modernizacja drogi krajowej 16 jest dla Mikołajek szansą na wzmocnienie powiązania z centralną częścią województwa oraz skrócenie czasu dojazdu z zachodniej Polski.

Istotną sprawą też jest kwestia **wewnętrznego skomunikowania** gminy. O ile w samym mieście sytuacja jest dobra, bo większość ulic została w ostatnich latach przebudowana i zmodernizowana, to na terenach wiejskich istnieje szereg dróg szutrowych i brukowych w różnym stanie technicznym, które wymagają przebudowy. Ważne dla turystycznego wizerunku gminy jest przeprowadzenie inwestycji drogowych w miejscowościach obsługujących znaczną część ruchu turystycznego.

Tabela 4. Czas dojazdu do miast z lotniskami międzynarodowymi.

Miasto	Przybliżony czas dojazdu
Warszawa	3h 21 min
Gdańsk	3h 16 min
Bydgoszcz	4h 34 min
Modlin	2h 53 min
Wilno	4h 30 min
Kowno	3h 21 min

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Google Maps.

Gmina Mikołajki, dzięki położeniu na szlaku Wielkich Jezior Mazurskich, połączona jest szlakami żeglownymi o łącznej długości ponad 100 km z innymi częściami regionu (m.in. Giżycko, Pisz, Ryn, Ruciane-Nida). Na terenie gminy działa dwanaście przystani jachtowych, wyposażonych w niezbędną infrastrukturę, zapewniających obsługę turystycznego ruchu wodnego.

3.2.7. WSPÓŁPRACA

Gmina Mikołajki współtworzy krainę **Wielkich Jezior Mazurskich**, którą łączą nie tylko walory przyrodnicze i szlaki wodne, ale także oddolna inicjatywa współpracy samorządów lokalnych w oparciu o opracowany dokument *Wielkie Jeziora Mazurskie 2020 – Strategia* oraz powołane w celu jej realizacji stowarzyszenie samorządów obszaru. Gmina Mikołajki jest także aktywnym członkiem Lokalnej Grupy Działania i Lokalnej Grupy Rybackiej „Mazurskie Morze”. Z miastami partnerskimi – Szczyrkiem i Łebą realizuje wspólne projekty promocyjne oraz projekty wymiany kulturalnej dzieci, młodzieży. Posiadanie wieloletniego partnera na Litwie – miasta Varena – powinno sprzyjać realizacji projektów z Programu Polska – Litwa.

To od umiejętności współpracy między samorządami i ich zrozumienia potrzeby wspólnego działania zależy realizacja projektów kluczowych strategii WJM, ale także szeregu innych mniejszych projektów, które mogą mieć znaczący wpływ na konkurencyjność tego obszaru. Podjęcie współpracy projektowej jest elementem niezbędnym między innymi dla utworzenia szlaku rowerowego wiodącego przez WJM, czy też przebudowy infrastruktury szlaku wodnego i nabrzeży go obsługujących, systemów ochrony wód itp.

W wymiarze wewnętrznym, tj. **wewnątrz gminy**, współpraca wymaga intensyfikacji. Dotyczy to zarówno relacji na linii biznes-biznes, biznes-administracja, jaki i relacji organizacji pozarządowych ze wcześniej wymienionymi. **Deficyt współpracy** i dyskusji dostrzegają przedstawiciele wszystkich wymienionych środowisk – jako pozytywną przesłankę można uznać dominujące przekonanie, że na tym polu potencjalnie można osiągnąć więcej. Co ważne, w mikołajskiej działalności turystycznej istnieje szczególny potencjał do tworzenia produktu sieciowego.

3.2.8. OBSZARY PROBLEMOWE

Przestrzeń wiejska Gminy Mikołajki to obszary, które korzystają z rozwoju turystyki i mieszkalnictwa, rolnicze, ale także tereny dotknięte **problemami społeczno-gospodarczymi**. Nadal odczuwalne są następstwa działania Państwowych Gospodarstw Rolnych. Ludność skupiona wokół PGR-ów, w większości napływowa, żyła w dużej mierze w izolacji⁴⁶. W chwili upadku państwowych gospodarstw rolnych mieszkańcy ci pozostali bez pracy, majątku, często również bez wykształcenia. Na przestrzeni lat problem pogłębiał się, a stygmatyzacja społeczności popegeerowskich przyczyniła się w wielu przypadkach do marginalizacji (*Rynki pracy...*).

Mikołajki są jedną z gmin, których dotyczy problem zdegradowanych **osiedli po byłych PRG-ach i spółdzielniach**. Dodatkowo znajdują się tu wsie, które w przeszłości funkcjonowały wokół jednostek PAN, o podobnej charakterystyce. Kwestia dotyczy szczególnie ośmiu z siedemnastu sołectw (w szczególności sołectwo Inulec, Tałty, Woźnice, częściowo Faszcz), gdzie obserwowana jest koncentracja problemów społecznych oraz ubóstwa. Tereny te – obecnie niezagospodarowane – stanowią dużą część powierzchni gminy.

Szczególnie wyraźnie zarysowuje się problem **zdegradowanej tkanki mieszkaniowej** budynków należących do PAN w miejscowościach Baranowo, Śmietki, Nowe Sady. Sytuację pogłębia fakt nieskutecznych od lat działań zmierzających do sprzedaży mieszkań na rzecz najemców oraz problem zadłużenia wielu mieszkań. Część lokali pozostaje nie zamieszkała.

Wśród zjawisk negatywnych, odnotowywanych na terenie gminy – szczególnie w tzw. środowiskach popegeerowskich i „po panowskich” – jest alkoholizm, któremu często towarzyszy przemoc. Dlatego też MGOPS i Urząd starają się coraz silniej integrować prace Gminnej Komisji Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Zespołu Interdyscyplinarnego (ds. przemocy). Ponadto uruchomiony został punkt informacyjno-konsultacyjny, prowadzone są cotygodniowe konsultacje z terapeutą uzależnień, działa Wspólnota AA, realizowany jest program Coffee House⁴⁷. Mimo tych działań problem alkoholizmu w ocenie służb socjalnych gminy wymaga szeregu kolejnych działań, szczególnie nakierowanych na wsparcie rodzin dotkniętych tym problemem.

Na terenach dawniej zajmowanych przez PGR i PAN znaczna część obiektów wcześniej służących jako gospodarcze oraz gruntów wykorzystywanych rolniczo uległa dewastacji i nie jest w żaden sposób wykorzystana. Znaczną część gruntów stanowią nieuprawiane ugory, stwarzające problemy

⁴⁶ Sprzyjał temu sposób organizacji gospodarstw, które zaopatrywane były we wszystkie towary i usługi bez angażowania w to pracowników. Ponadto ówczesny standard życia w PGR odbiegał od przeciętnego, co dodatkowo wzmacniało antagonizmy.

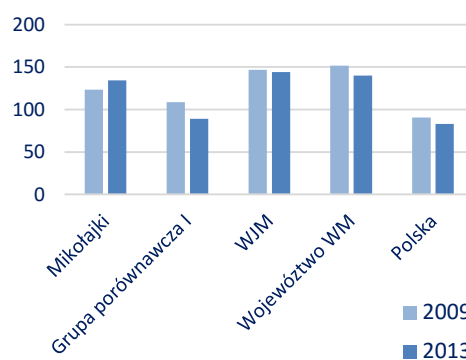
⁴⁷ Program Coffee House realizowany jest przez lokalny kościół zielonoświątkowy. Polega on na aktywnym poszukiwaniu osób uzależnionych, a następnie wsparciu potrzebujących przy wyjściu z uzależnienia.

sąsiadującym z nimi rolnikom (niedrożne systemy melioracyjne, rozsiewanie chwastów itp.). Grunty te stanowią często własność podmiotów zewnętrznych, nie prowadzących działalności w gminie.

Pomimo, że w gminie Mikołajki liczba osób objętych **pomocą społeczną** jest nieco niższa niż w gminach WJM oraz grupie porównawczej I (Wykres 13.), skala problemu rysuje się bardzo wyraźnie, zwiększając kontrast pomiędzy przyciągającą turystów reprezentacyjną częścią miejską i turystycznymi miejscowościami wiejskimi oraz fragmentami ubogich terenów wiejskich.

Odbiorcy pomocy społecznej stanowili znaczący odsetek (13%) ogółu mieszkańców gminy. Wśród głównych powodów ubiegania się o pomoc znajdują się bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Na uwagę zasługuje ostatni z powodów – w ostatnich latach odnotował on wyraźny wzrost i może wskazywać rozwój zjawiska tzw. „dziedziczonej bezradności” związanego z uzależnieniem od korzystania ze świadczeń systemu zabezpieczenia społecznego. Jest to wyraźny sygnał mówiący o konieczności przewartościowania systemu podejmowanych działań w tej sferze, ze świadczeniowego na aktywizujący. System wsparcia społecznego musi także przygotowywać się na **rosnący udział ludności starszej** – o szczególnych potrzebach aktywizowania oraz opiekuńczych.

Wykres 13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2014 roku na jednego pracownika socjalnego pracującego w terenie przypadały 133 rodziny korzystające z pomocy. W tym zakresie również obserwuje się w ostatnich latach tendencję wzrostową (np. 2009 rok – 109, 2012 rok – 120). Za niepokojące uznać należy to, że pomimo przeznaczenia w tym okresie przez gminę większej ilości środków finansowych na opiekę społeczną, oraz różnego rodzaju formy aktywizacji⁴⁸, a także powstanie nowych miejsc zatrudnienia, nie nastąpiło zahamowanie wzrostu liczby osób/rodzin korzystających z różnych form wsparcia socjalnego.

Działania na płaszczyźnie aktywizacji zawodowej oraz innych projektów wspomagane jest przez Mikołajskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych – organizację pozarządową o bardzo dużym doświadczeniu w zakresie realizacji projektów społecznych, lokalne koła Caritas oraz Centrum Kultury Kłobuk. Ważnym elementem pomocy osobom z upośledzeniami umysłowymi jest działalność mikołajskiego Koła Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, które prowadzi w Mikołajkach prężnie działający Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy.

Pomimo wielu zrealizowanych inicjatyw, **potrzeby z zakresu szeroko pojętej integracji są nadal znaczne**. Generalnie w każdej z opisanych dziedzin pomocy społecznej rysuje się wyraźna potrzeba realizacji działań aktywizujących osoby objęte pomocą.

W gminie Mikołajki dostrzegalne są **problemy opieki zdrowotnej** charakterystyczne dla całego kraju. Największy z nich to dostęp do lekarzy specjalistów⁴⁹ i wszelkiego typu profilaktyka. Na terenie Gminy

⁴⁸ M.in. wieloletni projekt systemowy „Integracja. Aktywizacja. Praca” oraz program rewitalizacji zasobów społecznych Mikołajek.

⁴⁹ Zmiany przepisów NFZ, które nastąpiły w ciągu ostatnich 4 lat spowodowały, że na terenie gminy nie przyjmują lekarze specjaliści (wymóg prowadzenia gabinetu przez 5 dni w tygodniu) i mieszkańcy zobligowani są do wyjazdów do większych ośrodków. Jest to bardzo

działa NZOZ Medyk, który zabezpiecza opiekę tzw. podstawowej opieki zdrowotnej tzn. lekarzy rodzinnych i pielęgniarek. Mikołajki są jedną z nielicznych gmin, która utrzymuje jeszcze przychodnie wiejskie.⁵⁰

duże utrudnienie dla mieszkańców zwłaszcza osób o niskich dochodach i emerytów. Należy podkreślić, że znaczne odległości od lokalnych szpitali powiatowych (ok30 km) oraz problemy finansowe tych szpitali połączone z niedoborami kadry lekarskiej nie pozwalają na prowadzenie przychodni specjalistycznych na terenie Mikołajek właśnie przez te szpitale. Gmina organizuje wyjazdy do tych specjalistów.

⁵⁰ to duże wyzwanie ze względu na niedobory lekarzy i brak rentowności tego typu placówek. We wszystkich przychodniach prowadzone są także gabinety stomatologiczne.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT powstała w wyniku oceny eksperckiej oraz prac warsztatowych z pracownikami Urzędu Miasta, przedstawicielami organizacji pozarządowych, instytucji sportu, kształcenia oraz przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy. Mocne i słabe strony są **czynnikami wewnętrznymi**, natomiast szanse i zagrożenia to **uwarunkowania zewnętrzne**, które wpływać będą na rozwój Gminy Mikołajki. Analiza stanowi wybór kluczowych zagadnień z punktu widzenia realizacji wizji.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Dobrze rozwinięta i zróżnicowana baza noclegowa – w Gminie Mikołajki zlokalizowanych jest wiele obiektów noclegowych o zróżnicowanym standardzie oraz cenie. Oferują one odwiedzającym różny zakres usług – od podstawowych (w rodzaju B&B) po kompleksowe pakiety (np. SPA). Duże zróżnicowanie oferty noclegowej przyczynia się do zaspokojenia potrzeb szerokiej grupy turystów, mających różne oczekiwania i potrzeby (w tym, w co raz większym stopniu, rodzin). Utrwalony w świadomości turystów wizerunek Mikołajek jako atrakcyjnego kurortu – od wielu lat Gmina Mikołajki jest popularną destynacją wakacyjną, nie tylko wśród miłośników żagliówek. Duże zainteresowanie odwiedzających przyczynia się do rozwoju kolejnych usług turystycznych; Imprezy cieszące się dużą popularnością – organizacja w Mikołajkach imprez o skali regionalnej, krajowej, a także ogólnoeuropejskiej wzmacnia atrakcyjność gminy. Zróżnicowana tematyka wydarzeń (m.in. muzyczne, sportowe) przyczynia się do przyciągania turystów o różnych zainteresowaniach; Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze – położenie w sercu Wielkich Jezior Mazurskich i na terenie Zielonych Płuc Polski stwarza dobre warunki do życia i wypoczynku. Lasy oraz brak dużych źródeł emisji zanieczyszczeń przyczyniają się do utrzymania dobrych warunków aerosanitarnych i wzmacniają atrakcyjność gminy.	Sezonowość ruchu turystycznego – Mikołajki cieszą się dużą popularnością przede wszystkim w sezonie letnim, co przekłada się na niestabilność dochodów przedsiębiorstw oraz problemy na rynku pracy (sezonowość zatrudnienia). Wyzwanie związane jest z deficytem atrakcyjnej oferty turystycznej poza sezonem oraz zimą; Problemy rynku pracy – specyfika lokalnej gospodarki powoduje zwiększone zapotrzebowanie na pracowników posiadających kwalifikacje z zakresu obsługi ruchu turystycznego. Niestety ich podaż nie zaspokaja potrzeb pracodawców, choć zarazem gmina nie jest wolna od problemu bezrobocia. Dodatkowo duża rotacja pracowników – zwłaszcza w sezonie – przyczynia się do rozrastania się „szarej strefy”. Problemy rynku pracy wzmacniane są negatywnym zjawiskiem migracji ludzi młodych poza gminę; Problemy społeczne w środowiskach popegeerowskich – upadek PGR-ów spowodował duże zmiany na obszarach, gdzie działały. W Gminie Mikołajki, pomimo podejmowanych działań, aktualne jest wyzwanie integracji społecznej mieszkańców wsi i osad związanych z gospodarstwami. Tereny te charakteryzują się zwiększonym nasileniem problemów społecznych (związanych np. z bezrobociem czy edukacją); Deficyt współpracy – sprawne funkcjonowanie i rozwój gminy wymaga współdziałania różnych podmiotów. W Gminie Mikołajki współpraca pomiędzy przedsiębiorcami jest ograniczona. Wzmocnienia wymagają także relacje na linii biznes-urząd oraz pomiędzy NGO a obiema wymienionymi grupami. Deficyty w zakresie infrastruktury komunikacyjnej i technicznej – w tym duży odsetek dróg gminnych będących drogami szutrowymi o złym stanie technicznym, niedobory w zakresie infrastruktury telekomunikacyjnej

	(głównie dostępu do Internetu), deficyt zaplecza do obsługi szlaku żeglownego. Mimo licznych inwestycji gminy nadal istnieją istotne braki w zakresie infrastruktury wodno-ściekowej oraz kanalizacji deszczowej. Sytuacja lokalnej oświaty – wymagająca poprawy jakości nauczania, wzrostu znaczenia społecznej roli szkół i stojąca przed wyzwaniami demograficznymi.
SZANSE	ZAGROŻENIA
Modernizacja regionalnej i krajowej sieci dróg – zwiększenie dostępności komunikacyjnej Mikołajek oraz idące za tym skrócenie czasu dojazdu przyczyni się do wzrostu atrakcyjności gminy dla turystów z bardziej oddalonych regionów kraju oraz z Europy. Szczególnie ważna jest modernizacja DK 16 oraz budowa <i>via Baltica</i>; Wsparcie zewnętrzne dla inteligentnych specjalizacji – silne powiązanie gminnej gospodarki z IS województwa (w szczególności Ekonomia wody) jest szczególną szansą wsparcia dla przedsięwzięć biznesu. Może to przełożyć się na zwiększenia ich konkurencyjności oraz poszerzenia zakresu prowadzonej działalności; Położenie na szlaku Wielkich Jezior Mazurskich – lokalizacja nad jeziorem przepływowym jest jedną ze składowych atrakcyjności Mikołajek, w szczególności dla żeglarstwa. Ponadto naturalne powiązanie gmin obszaru Wielkich Jezior Mazurskich stanowi płaszczyznę do współpracy oraz sieciowania oferty turystycznej; Wzrost zainteresowania gminą wśród turystów zagranicznych – wysoki obecnie udział turystów zagranicznych odwiedzających Mikołajki świadczy o sprzyjających warunkach do dalszych działań mających na celu powiększenie tej grupy odwiedzających. Perspektywa rozwoju w tym kierunku wzmocniana jest trendem – szczególnie popularnym w społeczeństwach Europy Zachodniej – na aktywne spędzanie czasu oraz zdrowy styl życia; Zainteresowanie gminą inwestorów z branży turystycznej – w Mikołajkach powstają nowe przedsięwzięcia, których funkcjonowanie związane jest z obsługą ruchu turystycznego. Świadczy to o dużym zapotrzebowaniu i chłonności lokalnego rynku oraz o jego potencjale do dalszego rozwoju turystyki; Współpraca w ramach Stowarzyszenia Wielkie Jeziora Mazurskie – przynosząca już pozytywne rezultaty dla krainy w postaci uwzględnień i preferencji w RPO WM 2014-2020 i będąca platformą dla wspólnych działań samorządów; Podjęcie zintegrowanych działań z zakresu ochrony i	Niekontrolowany wzrost ruchu turystycznego w regionie – zwiększenie się liczby odwiedzających region turystów przy równoczesnym niewystarczającym rozwoju niezbędnej do ich obsługi infrastruktury wiąże się z zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego. Szczególnym niebezpieczeństwem jest zanieczyszczenie wód jeziornych w efekcie odprowadzania ścieków; Presja części środowisk ekologicznych – zagrożeniem jest wzrost aktywności organizacji ekologicznych, zabiegających o restrykcyjne formy ochrony przyrody. Gmina Mikołajki z racji swojego położenia jest szczególnie narażona na takie działania, a w przypadku ich skuteczności możliwości rozwoju gminy zostałyby poważnie ograniczone; Niekorzystne zmiany prawne – szczególnie w zakresie prawa wodnego, wraz z proponowanym niekorzystnym dla przedsiębiorców systemem opłat za korzystanie z wód; Obniżanie się poziomu zwierciadła wód podziemnych – uniemożliwia dalsze wykorzystywanie istniejących ujęć, wymuszając tym samym modernizację infrastruktury oraz nowe inwestycje w tym zakresie; Malejące zasoby ryb – zjawisko, którego przyczyny oddziałują ponad granicami gmin, wielokrotnie jest brakiem jasnej polityki związanej z gospodarką rybacką na jeziorach.

rekultywacji jezior oraz ich zlewni na obszarze Szlaku Wielkich Jezior Mazurskich.	
---	--

4. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ STRATEGII

4.1. CEL GŁÓWNY

Cel główny określono następująco:

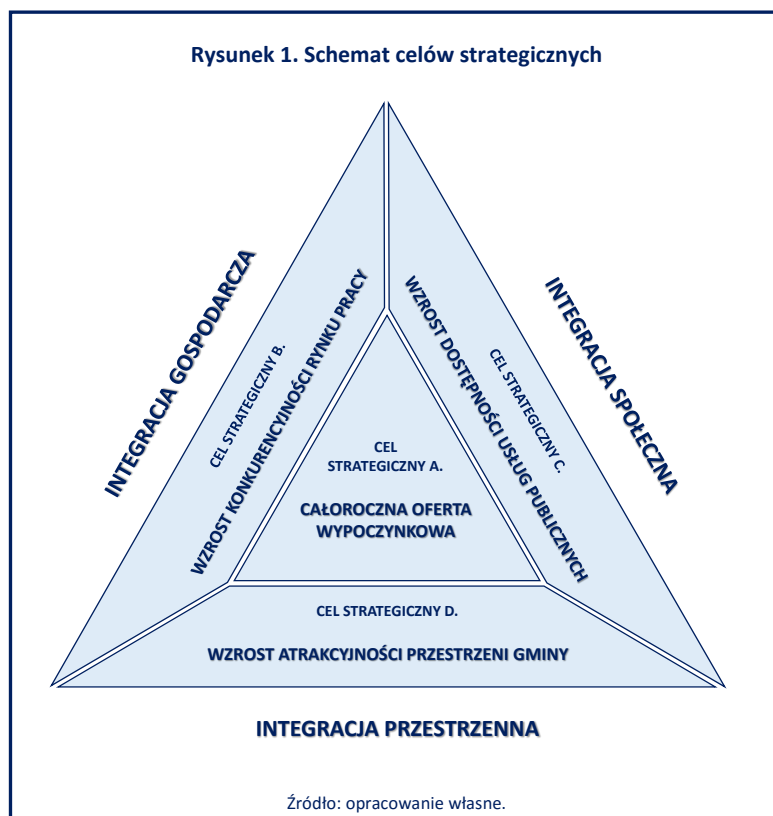
Wzrost integracji społecznej, gospodarczej i przestrzennej dla wzmocnienia pozycji Mikołajek, jako jednego z najbardziej atrakcyjnych miejsc w Polsce.

Takie sformułowanie celu:

- ❖ odwołuje się do wizji oraz uwzględnia wnioski z przeprowadzonej diagnozy i analizy SWOT;
- ❖ stawia problem integracji jako najważniejsze wyzwanie w ujęciu społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- ❖ czerpie z dotychczasowych silnych stron Mikołajek, ale określa również wyzwanie, jakim będzie utrzymanie czołowej pozycji w warunkach zwiększającej się konkurencji.

Cel główny będzie realizowany poprzez osiągnięcia czterech celów strategicznych (Rysunek 1):

- ❖ **Cel strategiczny A: Całoroczna oferta wypoczynkowa** – odwołuje się do wszystkich trzech wymiarów integracji: społecznej, gospodarczej i przestrzennej;
- ❖ **Cel strategiczny B: Wzrost konkurencyjności rynku pracy** – wynika z potrzeby silniejszej integracji gospodarczej;
- ❖ **Cel strategiczny C: Wzrost dostępności usług publicznych** – w wyniku realizacji tego celu powinna wzmacniać się integracja społeczna, tutaj przewidziany jest także rozwój niezbędnej infrastruktury;
- ❖ **Cel strategiczny D: Wzrost atrakcyjności przestrzeni Gminy** – oznacza działania na terenie całej Gminy Mikołajki, których efektem będzie integracja przestrzenna.

W kolejnej części wskazane są kierunki działań dla każdego z czterech celów strategicznych.

4.2. CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

CEL STRATEGICZNY A. CAŁOROCZNA OFERTA WYPOCZYNKOWA

„Mikołajki przez cały rok” – tak powinno brzmieć hasło przewodnie dla tego celu strategii. Całoroczna oferta wypoczynkowa ma przyczynić się do dalszego wzmacniania pozycji Gminy Mikołajki w konkurencji o odwiedzających oraz do ograniczenia zjawiska sezonowości. Zamierzenie dotyczy oferty wypoczynkowej, która będzie atrakcyjna dla turystów i z której będą korzystali również mieszkańcy Gminy. Realizacja tego celu wymaga rozbudowy infrastruktury, która w razie braku pogody w sezonie letnim i poza nim będzie umożliwiała aktywne spędzanie wolnego czasu zarówno przez dzieci, jak i dorosłych.

Ciężar zapewnienia tego typu infrastruktury spoczywa zarówno na samorządzie gminnym (w zakresie oferty publicznej) i współpracujących z nim organizacjach, jak również na przedsiębiorcach działających w branży, którzy poprzez wzmacnianie oferty rekreacyjnej, sportowej, około zdrowotnej etc., poprawiają swoją konkurencyjność. Rolą samorządu lokalnego jest tworzenie sprzyjających warunków dla prywatnych przedsiębiorców, którzy podejmują się tworzenia komercyjnych atrakcji turystycznych.

Omawiany cel strategiczny realizują trzy kierunki działań. Do ich realizacji potrzebna jest współpraca pomiędzy poszczególnymi podmiotami funkcjonującymi w przestrzeni społecznej.⁵¹

A1. Rozwój przestrzeni czasu wolnego

Ten kierunek działań obejmuje inwestycje oraz kwestie organizacji infrastruktury: wypoczynku, sportu, rozrywki i kultury. Już obecnie Gmina Mikołajki dysponuje zapleczem do pełnienia takich funkcji, jednak zamierzeniem strategicznym jest jego rozszerzenie – zarówno ilościowe, jak i jakościowe. Rozwój przestrzeni czasu wolnego realizowany będzie w szczególności poprzez:

- ❖ **budowę nowej infrastruktury na rzecz spędzania czasu wolnego**, w tym nadwodnej (np. plaże i nadwodne tereny rekreacyjne, tereny do rekreacji i wypoczynku rodzinnego wraz z wyposażeniem, nabrzeża wraz z infrastrukturą służącą obsłudze różnego typu jednostek pływających, infrastruktura służąca edukacji ekologicznej);
- ❖ **modernizację, rewitalizację, doposażenie, rozbudowę i poszerzanie funkcji już istniejącej infrastruktury na rzecz spędzania czasu wolnego** – w szczególności istotne będą działania skierowane do obiektów sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych, w tym Centrum Kultury oraz amfiteatru miejskiego, a także obiektów służących edukacji ekologicznej i żeglarskiej;
- ❖ **tworzenie i wyposażanie szlaków: pieszych, biegowych, konnych, rowerowych, a także miejsc do uprawiania narciarstwa (w tym biegowego)** – w tym kierunku działań mieści się również utworzenie miejsca obsługi rowerzystów dla Mazurskiej Pętli Rowerowej oraz uczestnictwo w ponadlokalnych projektach sieciowych.

⁵¹ Przykładowo, modernizacja promenady nie będzie możliwa bez współpracy z zarządcą jezior, wytyczenie szlaków biegowych – bez koordynacji z Lasami Państwowymi, a budowa strategii marki bez udziału przedsiębiorców i organizacji.

Przestrzenie czasu wolnego posłużą między innymi jako miejsca organizacji przedsięwzięć, do których odnosi się kierunek A2. Wzbogacenie oferty wydarzeń.

A2. Wzbogacenie oferty wydarzeń

Organizacja imprez oraz wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych i rekreacyjnych powinna odbywać się przez cały rok, co wymaga rozbudowy kalendarza o nowe inicjatywy szczególnie w okresie jesienno-zimowym („przedłużenie sezonu”). Najważniejszym wyzwaniem jest wytworzenie takiego pakietu nowych produktów, który będzie odpowiadał potrzebom nie tylko turystów, ale także mieszkańców gminy (np. wieczory teatralne, wzbogacenie listy imprez sportowych), a którego jakość pozwoli na cykliczną organizację, zwiększając atrakcyjność Gminy Mikołajki. Na zwiększenie wysokości dochodów lokalnych podmiotów gospodarczych wpłyną szczególnie imprezy kilkudniowe. Kierunek ten powinien być realizowany wspólnie z lokalnymi środowiskami sportowymi, przedstawicielami kultury i organizacjami pozarządowymi, a także przedsiębiorcami.

Realizacja tego kierunku działania odbywać się będzie poprzez:

- ❖ **organizację nowych wydarzeń poszerzających dotychczasową ofertę**, ze szczególnym uwzględnieniem okresu poza szczytem sezonu turystycznego⁵²;
- ❖ **przedłużanie i wzmacnianie dotychczasowej oferty** – dzięki współpracy w zakresie promocji i współorganizacji najważniejszych imprez w Gminie;
- ❖ **planowanie harmonogramu wydarzeń z uwzględnieniem imprez odbywających się na terenie gmin Wielkich Jezior Mazurskich** – istotą tego działania będzie tworzenie wspólnego kalendarza imprez w miejsce konkurencji o odwiedzających;
- ❖ **angażowanie nowych podmiotów i instytucji we współorganizację wydarzeń** – poprzez aktywną promocję współpracy.

A3. Wzmacnianie wizerunku Gminy

Konkurencja ze strony gmin turystycznych w Polsce wymusza – pomimo dużej obecnie rozpoznawalności Gminy Mikołajki – podejmowanie działań związanych z promocją i budowaniem jej wizerunku. Działania realizowane w tym kierunku powinny spowodować wzrost zainteresowania turystów gminą oraz przyczynić się do utrwalania w ich świadomości wysokiej jakości oferty wypoczynkowej. Ważnym elementem zwiększającym efektywność w tym zakresie jest wykorzystanie synergii – wspólnej promocji z innymi gminami oraz podmiotami gospodarczymi.

W realizację tego kierunku wpisują się takie przedsięwzięcia jak:

- ❖ **współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami oraz gminami WJM w zakresie promocji** – istotne będzie opracowanie wspólnej strategii marki i promocji gospodarczej, wspólne wyjazdy na targi turystyczne oraz współpraca w przygotowaniu wspólnych materiałów promocyjnych i ofert;

⁵² aby osiągnąć pożądany efekt pozasezonowy imprezy muszą mieć charakter, który pozwoli nadać im zasięg ponadregionalny.

- ❖ **wykorzystanie potencjału Internetu do działań promocyjnych i wizerunkowych** – wśród przedsięwzięć realizujących ten kierunek znajdzie się monitorowanie informacji pojawiających się nt. Gminy w regionalnych portalach turystycznych, a także utworzenie gminnego portalu dedykowanego turystom;
- ❖ **budowa nowej oficjalnej strony WWW**, będącej wizytówką gminy jako kurortu turystycznego;
- ❖ **opracowanie i wdrożenie jednolitego systemu wizerunkowego gminy.**

Poza powyższymi kierunkami działań, na wzmacnianie wizerunku silnie będzie wpływać realizacja kierunku działań D1 Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni publicznych – także w zakresie systemu identyfikacji.

CEL STRATEGICZNY B. WZROST KONKURENCYJNOŚCI RYNKU PRACY

Cel koncentruje się na osiągnięciu trwałego, wysokiego poziomu zatrudnienia opartego na jakości kadr, a z drugiej strony na atrakcyjności miejsc pracy. Oznacza to konieczność podjęcia działań na rzecz kompetencji pracowników, jak i na rzecz wzmacniania konkurencji jakościowej w przedsiębiorstwach. Cel realizowany będzie przez cztery kierunki działań:

B1. Zwiększanie kompetencji obecnych i potencjalnych pracowników

Kierunek działań odpowiada na potrzeby lokalnych pracodawców, poszukujących pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. Zamierzenie realizowane będzie poprzez organizację:

- ❖ **doradztwa zawodowego** – w różnych placówkach i instytucjach, w tym w szkołach gimnazjalnych;
- ❖ **systemu staży i praktyk** – obejmującego zarówno instytucje publiczne w Gminie, jak i mikołajskie firmy;
- ❖ **szkoleń dla pracowników lokalnych firm** – w formie i zakresie wcześniej określonych w porozumieniu z przedsiębiorcami.

Szczególnie to ostatnie zadanie może być realizowane w ramach współpracy wewnątrz Wielkich Jezior Mazurskich (ponadlokalnie).

B2. Wzmacnianie jakości oferty turystycznej

Wzrost świadomości i wymagań turystów przy równocześnie wysokiej konkurencji ze strony gmin turystycznych wymusza podnoszenie jakości świadczonych w tym zakresie usług (zakwaterowania, gastronomii, rekreacji itp.). Wzrost oferowanego standardu nie musi być związany wyłącznie z twardymi inwestycjami – równie ważne są umiejętności z zakresu zarządzania i obsługi, a także znajomość ogólnych trendów. W interesie społeczności lokalnej znajduje się utrzymanie dużego zainteresowania przyjezdnymi motywowanego wysokimi ocenami jakości usług.

Samorząd i organizacje działające w Gminie Mikołajki mogą inicjować działania na rzecz podnoszenia jakości oferty turystycznej poprzez:

- ❖ **organizację i współorganizację szkoleń i spotkań otwartych** dla przedsiębiorców ze specjalistami działającymi w branży turystycznej;
- ❖ **utworzenie bazy informacji** na temat seminariów i szkoleń dla potrzeb turystyki;
- ❖ **inicjowanie wyjazdów studyjnych dla przedsiębiorców.**

W stosunku do gospodarstw agroturystycznych oczekiwane jest w tym kontekście poszukiwanie i wzmacnianie wyróżników i specjalizacja. Wynika to z tego, że – przy istniejącej konkurencji – silnej pozycji nie uda się im zbudować wyłącznie oferując „pobyt na wsi”.

B3. Wzmocnienie uczestnictwa lokalnego biznesu w sieciach gospodarczych

Organizacje skupiające przedsiębiorców mogą poprawić relacje władze lokalne – lokalny biznes. Aktywność grup skupiających przedsiębiorców korzystnie wpłynie na transparentność relacji, ale także pozwoli w sposób partnerski wspólnie lobbować wobec czynników zewnętrznych (np. przepisów godzących w biznes). Działanie w sieci to także możliwość wzmocnionego uczestnictwa w różnego rodzaju inicjatywach zewnętrznych oraz tworzeniu własnych – trudnych organizacyjnie z punktu widzenia pojedynczego przedsiębiorcy. Pomimo pewnych negatywnych doświadczeń z działaniami sieciującymi przedsiębiorstwa, zaniechanie tego typu starań byłoby błędem.

W ten kierunek działań wpisują się przedsięwzięcia o następującym zakresie:

- ❖ **budowa samorządu gospodarczego** – swoją organizację (lub swoje organizacje) reprezentującą interesy mikołajskiego środowiska biznesu powinna mieć przede wszystkim szeroko pojęta branża turystyczna, jednak idea ta warta jest odnowienia również w innych branżach;
- ❖ **tworzenie wspólnych produktów turystycznych i pakietowanie oferty** – m.in. szkolenia w tym zakresie, promocja dobrych praktyk (*success stories*). Dotyczy to także próby stworzenia powiązań pomiędzy branżą zakwaterowania i gastronomiczną a lokalnymi (w ramach WJM) producentami żywności;
- ❖ **działania na rzecz wzmocnienia współpracy branży turystycznej w ramach Wielkich Jezior Mazurskich** – realizowane głównie w ramach Strategii Wielkich Jezior Mazurskich.

B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu

Konieczność podjęcia działań w tym zakresie wynika z – często powiązanych ze sobą – problemów bezrobocia (w tym długotrwałego) i wykluczenia społecznego. Szczególnie w stosunku do mieszkańców obszarów popegeerowskich kierowane muszą być dalsze działania wsparcia w tym zakresie.

Kierunek ten realizowany będzie poprzez:

- ❖ **działania na rzecz integracji społecznej i zapobiegania wykluczeniu** – działania te będą skierowane do różnych grup wiekowych, w tym do najmłodszych. Realizowane będą na wielu płaszczyznach, np.:
 - realizacja projektów edukacyjnych służących rozwojowi dzieci w wieku przedszkolnym (zajęcia terapeutyczne, językowe, uczące kreatywności) i szkolnym (nauczanie eksperymentalne, podniesienie kompetencji w zakresie przedmiotów ścisłych, TIK, doradztwo zawodowe, rozwijanie kreatywności i aktywnych postaw, indywidualizacja procesów nauczania u uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych);
 - wspieranie działalności centrów aktywności lokalnej, świetlic środowiskowych, młodzieżowych klubów integracji;
 - aktywizacja osób wykluczonych zgodnie z indywidualną ścieżką rozwoju;
 - aktywizacja osób starszych, w tym poprzez angażowanie ich w realizację projektów edukacyjno-kulturalnych o zakresie ponadgminnym i rozwój instytucji Uniwersytetu Trzeciego Wieku.
- ❖ **zapewnienie doradztwa zawodowego i dostępu do kursów oraz szkoleń dla osób**

bezrobotnych – szczególnie ważne będą inicjatywy służące nabywaniu nowych kwalifikacji zawodowych oraz rozwój pomocy w zdobywaniu doświadczenia zawodowego i zatrudnienia wspomagane;

- ❖ **wsparcie organizacji działających w szeroko pojętym zakresie aktywizacji społecznej oraz inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej.**

CEL STRATEGICZNY C. WZROST DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH

Trzeci cel strategiczny odnosi się zarówno do usług komunalnych, opartych o dostępność infrastruktury technicznej, jak i do działań miękkich w zakresie edukacji i tworzenia wewnątrz gminy platformy porozumienia – debaty społeczne.

W ramach tego celu przewidziano cztery kierunki działań.

C1. Zapewnienie efektywnej infrastruktury technicznej

Utrzymanie efektywnego i bezpiecznego dla środowiska odbioru i oczyszczania ścieków oraz dostaw wody w Gminie, w której obciążenie sieci kumuluje się w sezonie turystycznym, wymaga szczególnych nakładów, jak i działań inwestycyjnych. Ten kierunek działań odpowiada też na wyzwanie, jakim jest obniżanie się zwierciadła wód podziemnych, które wymusza nowe inwestycje w sieci wodociągowe. Obejmuje ponadto infrastrukturę drogową oraz odpowiada na wyzwania ograniczania emisji.

Realizacja odbywać się będzie poprzez takie przedsięwzięcia, jak:

- ❖ **budowa i modernizacja sieciowej infrastruktury technicznej wraz z jej otoczeniem technologicznym** w tym: sieci wodociągowych, kanalizacji sanitarnej (głównie w obszarach poza aglomeracyjnymi wynikających z Krajowego Programu Oczyszczania ścieków Komunalnych) oraz kanalizacji deszczowej, infrastruktury telekomunikacyjnej;
- ❖ **przebudowa i modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków;**
- ❖ **przebudowa, modernizacja i termomodernizacja gminnych obiektów użyteczności publicznej i placówek oświatowych** – tym przedsięwzięciem będą objęte m.in. Centrum Kultury Kłobuk w Mikołajkach oraz świetlice wiejskie itp.;
- ❖ **wprowadzanie energooszczędnych rozwiązań**, np. w zakresie oświetlenia publicznego oraz inteligentnych systemów zarządzania energią w gminie;
- ❖ **uruchamianie programów prosumenckich służących termomodernizacji i rozwojowi mikroinstalacji OZE dla mieszkańców i przedsiębiorców; termomodernizacje i odnawianie elewacji kamienic;**
- ❖ **tworzenie warunków do rozwoju sieci szerokopasmowego Internetu** – w tym obszarze mieści się partnerstwo w projekcie budowy szerokopasmowego Internetu i Planu Cyfrowego dla Warmii i Mazur realizowanego przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- ❖ **uzbrajanie gruntów inwestycyjnych w infrastrukturę techniczną.**

Ze względu na swój charakter, wymienione działania częściowo realizowane będą w powiązaniu z przedsięwzięciami w ramach kierunku D1. Poprawa jakości przestrzeni publicznej.

C2. Kształtowanie proaktywnych postaw u dzieci i młodzieży

Kształtowanie wysokiej jakości kapitału społecznego wiąże się z angażowaniem dzieci i młodzieży w różne formy aktywności od najmłodszych lat. Zaszczepienie konkretnych postaw, wzmacnianie

potencjałów i wskazanie możliwych kierunków rozwoju przyczyniać się będzie do poprawy sprawności funkcjonowania Gminy w przyszłości.

W ramach tego kierunku realizowane będą takie działania jak:

- ❖ **wzbogacenie katalogu zajęć pozalekcyjnych o fakultety** – w tym także te, które związane ze specyfiką gminy np. zajęcia z żeglarstwa, ratownictwo wodne, o tematyce przyrodniczej i ekoedukacyjnej;
- ❖ **krzewienie postaw proaktywnych u dzieci i młodzieży** (np. poprzez wdrożenie zajęć z zakresu przedsiębiorczości w szkołach – w tym zakresie możliwe jest też budowanie relacji z mikołajskimi przedsiębiorcami poprzez spotkania z młodzieżą);
- ❖ **tworzenie miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży** sprzyjającego integracji i kreatywnemu spędzaniu czasu wolnego;
- ❖ **wsparcie kształtowania umiejętności uczniów**, w szczególności w zakresie języków obcych, informatyki oraz przedmiotów ścisłych;
- ❖ **wspieranie działań podejmowanych przez stowarzyszenia** zajmujące się dziećmi i młodzieżą organizujące aktywności z zakresu sportu i kultury.

Omawiany kierunek wiąże się z realizacją kierunku B4 Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu.

C3. Poprawa komunikacji społecznej wewnątrz Gminy

Komunikacja jest w tym miejscu rozumiana jako przekaz informacji, ale też dyskusja publiczna nad najważniejszymi kwestiami dla Gminy Mikołajki. Przyczynkiem do dyskusji społecznej będą m.in. planowane spotkania dotyczące oceny realizacji Strategii.

Poprawa komunikacji społecznej wewnątrz gminy będzie wymagała od Urzędu Miasta i Gminy zidentyfikowania i prowadzenia nowych kanałów informowania oraz inicjowania spotkań, natomiast ze strony mieszkańców, a w szczególności przedsiębiorców – uczestnictwa i zaangażowania w dyskusję.

Do szeroko rozumianej poprawy komunikacji będą przyczyniać się następujące działania:

- ❖ **poprawa komunikacji z mieszkańcami** poprzez lepsze wykorzystanie prasowych i internetowych kanałów komunikacji Gminy w celu dotarcia do odbiorców; organizacja cyklicznych spotkań poświęconych omówieniu realizacji Strategii i planów w tym zakresie oraz podtrzymanie w tym corocznych spotkań w Mikołajkach i wszystkich sołectwach dot. podsumowania roku i planów rozwojowych,
- ❖ **modernizacja oficjalnej strony internetowej Gminy** – ze szczególnym uwzględnieniem sfery informacyjnej (zob. też kierunek działań A3);
- ❖ **doskonalenie obsługi w Urzędzie Miasta i Gminy oraz w spółkach gminnych i pozostałych jednostkach podległych**, poprzez doskonalenie kontroli jakości świadczonych usług oraz wprowadzenie e-usług publicznych;
- ❖ **wzmocnienie współpracy na linii informacja turystyczna – przedsiębiorcy**;
- ❖ **organizacja forum dla spotkań mikołajskich organizacji pozarządowych** – zacieśnianie współpracy.

C4. Opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki zdrowia i zwiększanie dostępu do usług medycznych

Problemy z dostępnością do służby zdrowia, będące następstwem uwarunkowań ogólnopolskich, mogą być łagodzone przez podejmowanie na poziomie lokalnym działań z zakresu poprawy dostępności do usług medycznych oraz prowadzenia programów profilaktyki zdrowotnej. Dlatego bardzo ważne będzie możliwie szybkie przygotowanie programu profilaktyki zdrowia i jego wdrożenie.

CEL STRATEGICZNY D. WZROST ATRAKCYJNOŚCI PRZESTRZENI GMINY

Atrakcyjna przestrzeń to taka, która jest funkcjonalna, bezpieczna i spójna. Atrakcyjność przestrzeni w Gminie Mikołajki przekładać się będzie na przyjazne warunki zamieszkania i – szerzej – przebywania w Gminie. Cel będzie realizowany zarówno na obszarze miasta, jak i w części wiejskiej. Realizacji celu służyć będą trzy uzupełniające się kierunki działań.

D1. Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni publicznych

Przedsięwzięcia podejmowane w ramach tego kierunku mają przekładać się na tworzenie nowych i doskonalenie obecnych przestrzeni publicznych w Gminie Mikołajki, co z kolei przyczyni się do poprawy atrakcyjności zamieszkania oraz spędzania czasu przez mieszkańców i turystów. Przestrzenie, wobec których podejmowane będą działania, to zarówno te najbardziej reprezentacyjne, jak np. promenada nad jeziorem Mikołajskim, jak i te służące głównie lokalnym społecznościom na terenie gminy.

Przestrzenie publiczne w Gminie Mikołajki – w zależności od rodzaju – powinny być kreowane z nastawieniem na następujące cechy (tzw. przestrzenie „przyjazne mieszkańcom”):

- ❖ funkcjonalność – wprowadzanie nowych funkcji w Gminie;
- ❖ dostępność – także dla grup o specjalnych potrzebach, tj. osób starszych, rodzin z dziećmi oraz niepełnosprawnych;
- ❖ estetyka – przestrzeń publiczna jest wizytówką w oczach turystów, z drugiej strony sprzyja budowie więzi lokalnych i identyfikacji z Gminą;
- ❖ bezpieczeństwo – szeroko rozumiane, także w zakresie minimalizowania wpływu na środowisko naturalne;
- ❖ lokalny klimat – tak, by komponowały się z lokalnym krajobrazem i architekturą.

Omawiany kierunek działań wypełniać będą w szczególności przedsięwzięcia następującego rodzaju:

- ❖ **modernizacja i rozbudowa już funkcjonujących przestrzeni publicznych** (w tym: promenady – nabrzeża żeglarskiego w Mikołajkach oraz przebudowy kładki pieszej, plaż i terenów rekreacyjnych, tworzenie terenów zielonych z wykorzystaniem roślin charakterystycznych dla Mazur, zapewnienie wysokich standardów sanitarnych);
- ❖ **rewitalizacja przestrzeni publicznych** – szczególnie obszaru targowiska miejskiego w celu przywrócenia jego funkcji gospodarczych; zagospodarowanie i rewitalizacja parków oraz cmentarzy;
- ❖ **uzupełnianie wyposażenia w elementy małej architektury i rekreacji** – w przestrzeniach publicznych na terenach Gminy;
- ❖ **estetyzacja przestrzeni** – obejmująca porządkowanie przestrzeni publicznej w zakresie reklam oraz wymiany systemu oznakowania informacyjnego;
- ❖ **zapewnienie infrastruktury parkingowej, organizacja miejsc parkingowych poza centralnym obszarem Mikołajek.**

Kierunek działań będzie pozostawał w silnej zależności z A1. *Rozwój przestrzeni wolnego czasu.*

D2. Racjonalne gospodarowanie terenami

Wraz z rozwojem funkcji turystycznych, a także mieszkaniowych nasilać się będzie presja na zagospodarowanie pod ten cel nowych terenów Gminy. To pozytywne zjawisko musi jednak być ujęte w polityce przestrzennej, która pozwoli utrzymać przyjazny klimat Mikołajek, zapewniający warunki do wypoczynku w atrakcyjnym otoczeniu. Planowane zmiany urbanistyczne pozwolą także na ograniczenie antropopresji oraz zrównoważone wykorzystanie dostępnych terenów.

Kierunek ten realizowany będzie poprzez:

- ❖ **utworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla najbardziej atrakcyjnych części gminy;**
- ❖ **określenie kierunków rozwoju przestrzennego Mikołajek** oraz konsekwentne realizowanie założeń polityki przestrzennej.

D3. Wzmacnianie spójności przestrzennej poprzez infrastrukturę komunikacyjną

Do wzrostu atrakcyjności przestrzeni Gminy, a zarazem jej spójności, przyczynią się również inwestycje twarde w zakresie:

- ❖ **modernizacji dróg publicznych oraz poprawy bezpieczeństwa dla ich użytkowników;**
- ❖ **budowy chodników oraz wyznaczania i budowy dróg rowerowych** – szczególnie tych, łączących obszary o szczególnym znaczeniu dla lokalnych społeczności oraz łączących obszary turystyczne i rekreacyjne;
- ❖ **przebudowy i modernizacji dróg i budowy ścieżek rowerowych służących rozwojowi gospodarczemu gminy** (np. drogi gminnej Prawdowo – Stare Sady – Jora);
- ❖ **przebudowy i modernizacji dróg gminnych i powiatowych w miejscowościach gminnych** (np. Żelwagi, Woźnice, Baranowo) oraz ulic miejskich w Mikołajkach;
- ❖ **Usprawnienia dostępu i komunikacji przy miejskim ośrodku zdrowia**, w tym dojazdu służb ratowniczych i pacjentów.

5. ZAŁOŻENIA PROCESU MONITOROWANIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Mikołajki do 2025 roku podlegać będzie procesowi **monitorowania realizacji**. Monitoring dokumentu ma pełnić następujące funkcje:

- ❖ **informacyjną** – monitoring ma obrazować w jakim zakresie wypełniane są cele i jakie pojawiają się trudności w trakcie ich realizacji;
- ❖ **edukacyjną** – proces służy dyskusji nad sposobami i możliwościami rozwiązywania problemów, pojawiających się w trakcie realizacji Strategii;
- ❖ **integrującą** – do udziału w procesie oraz omawiania rezultatów powinni być angażowani przedstawiciele różnych środowisk oraz organizacji, nie tylko Urząd Miasta i Gminy.

Co **trzy lata** opracowywane i dyskutowane będą **raporty z realizacji Strategii**. Przyjmuje się, że monitoring Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki przebiegać będzie w kilku etapach w pierwszej połowie roku. Ramowy harmonogram monitoringu zakłada:

1. Zebranie danych oraz informacji o realizowanych projektach i przedsięwzięciach (do końca kwietnia);
2. Analizę zgromadzonych danych i opracowanie raportu okresowego z realizacji Strategii (do końca maja);
3. Przedłożenie raportu Radzie Miejskiej w Mikołajkach i jego przyjęcie (do końca czerwca);
4. Organizację spotkania otwartego dla mieszkańców poświęconego prezentacji wyników realizacji Strategii, podjętych i planowanych działań (po etapie trzecim).

Efektom procesu monitorowania oraz przedmiotem dyskusji na temat realizacji Strategii będą, udostępniane publicznie, kolejne **Raporty z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Mikołajki do 2025 roku**. Za ich opracowanie odpowiedzialny będzie **Referat Organizacyjny Urzędu Miasta i Gminy**. Raport powinien zawierać:

- ❖ Podsumowanie realizujących Strategię działań podejmowanych przez Urząd Miejski oraz podległe mu jednostki, a także organizacje współpracujące przy realizacji Strategii;
- ❖ Analizę wskaźników monitorowania Strategii;
- ❖ Odniesienie do najważniejszych działań ponadlokalnych (np. organizowanych na poziomie województwa ale obejmujących również gminę), które swym zakresem wspierają realizację Strategii;
- ❖ Wnioski dla przyszłych działań w ramach realizacji Strategii.

Realizację celów syntetycznie opisywać będą wskaźniki monitoringu przypisane do celu głównego oraz celów strategicznych (Tabela 5.).

Uwaga: wskaźniki (które pochodzić będą ze źródeł publicznie dostępnych) uzupełnione zostaną po etapie konsultacji.

Tabela 5 Wskaźniki ogólne realizacji Strategii

Wskaźniki celu głównego	Miara	Źródło danych

Wskaźniki celu strategicznego A.		
Wskaźniki celu strategicznego B.		
Wskaźniki celu strategicznego C.		
Wskaźniki celu strategicznego D.		

6. SPÓJNOŚĆ Z REGIONALNYMI I KRAJOWYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

6.1. WIELKIE JEZIORA MAZURSKIE 2020 - STRATEGIA

Cele strategiczne	Cele strategiczne Strategii Mikołajek
1. Wysoki poziom edukacji i partycypacji społecznej	B. Wzrost konkurencyjności rynku pracy; C. Wzrost dostępności usług publicznych;
2. Konkurencyjna gospodarka	A. Całoroczna oferta wypoczynkowa; B. Wzrost konkurencyjności rynku pracy;
3. Spójność komunikacyjna wewnętrzna i zewnętrzna	D. Wzrost atrakcyjności przestrzeni gminy
4. Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze	B. Wzrost konkurencyjności rynku pracy

Kierunki działań	Kierunki działań Strategii Mikołajek
1.1. Nowoczesna edukacja – konkurencyjny rozwój	B1. Zwiększanie kompetencji obecnych i potencjalnych pracowników;
1.2. Integracja społeczna i budowa zaufania	C2. Kształtowanie proaktywnych postaw u dzieci i młodzieży; C3. Poprawa komunikacji społecznej wewnątrz Gminy;
2.1. Przedsiębiorczość i zatrudnienie	B1. Zwiększanie kompetencji obecnych i potencjalnych pracowników; B2. Wzmacnianie jakości oferty turystycznej; B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu;
2.2. Regionalny produkt turystyczny Wielkich Jezior Mazurskich	A2. Wzbogacenie oferty wydarzeń; A3. Wzmacnianie wizerunku Gminy; B3. Wzmocnienie uczestnictwa lokalnego biznesu w sieciach gospodarczych;
3.1. Inwestycje komunikacyjne	D3. Wzmacnianie spójności przestrzennej poprzez infrastrukturę komunikacyjną;
4.1. MASTERPLAN II – czyste środowisko przyrodnicze i zasoby jeziora	B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu;

6.2. STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO DO 2025 ROKU

Cele Strategii wojewódzkiej	Cele Strategii Mikołajek
1. Wzrost konkurencyjności gospodarki	A. Całoroczna oferta wypoczynkowa; B. Wzrost konkurencyjności rynku pracy;
2. Wzrost aktywności społecznej	C. Wzrost dostępności usług publicznych;

3. Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych	A. Całoroczna oferta wypoczynkowa; B. Wzrost konkurencyjności rynku pracy;
4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju	A. Całoroczna oferta wypoczynkowa; B. Wzrost konkurencyjności rynku pracy D. Wzrost atrakcyjności przestrzeni gminy

Cele operacyjne	Cele Strategii Mikołajek
1.1. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji	A1. Rozwój przestrzeni czasu wolnego; B2. Wzmacnianie jakości oferty turystycznej; B3. Wzmocnienie uczestnictwa lokalnego biznesu w sieciach gospodarczych;
1.2. Wzrost innowacyjności firm	B3. Wzmocnienie uczestnictwa lokalnego biznesu w sieciach gospodarczych;
1.3. Wzrost liczby miejsc pracy	A2. Wzbogacenie oferty wydarzeń;
2.1. Rozwój kapitału społecznego	B1. Zwiększanie kompetencji obecnych i potencjalnych pracowników; B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu;
2.2. Wzrost dostępności i jakości usług publicznych	C1. Zapewnienie efektywnej infrastruktury technicznej; C3. Poprawa komunikacji społecznej wewnątrz Gminy; C4. Opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki zdrowia i zwiększenie dostępu do usług medycznych;
3.1. Doskonalenie administracji	C3. Poprawa komunikacji społecznej wewnątrz Gminy;
3.2. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej	-
4.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności	D1. Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni publicznych; D2. Racjonalne gospodarowanie terenami; D3. Wzmacnianie spójności przestrzennej poprzez infrastrukturę komunikacyjną;
4.2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii	-
4.3. Poprawa jakości i ochrona środowiska	B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu;

6.3. UMOWA PARTNERSTWA (2014-2020)

Cele strategiczne	Cele Strategii Mikołajek
1. Zwiększanie konkurencyjności gospodarki;	A. Całoroczna oferta wypoczynkowa; B. Wzrost konkurencyjności rynku pracy;
2. Poprawa spójności społecznej i terytorialnej;	B. Wzrost konkurencyjności rynku pracy; D. Wzrost atrakcyjności przestrzeni gminy
3. Podnoszenie sprawności i efektywności państwa.	-

Kierunku działań	Cele Strategii Mikołajek
1.1. Ulepszenie infrastruktury w zakresie badań i innowacji w sektorze nauki i przedsiębiorstw;	-
1.2. Rozwój kadry sektora B+R;	-
1.3. Umiędzynarodowienie polskiej nauki, w tym powstawanie	-

międzynarodowych agend badawczych w Polsce;	
1.4. Transfer wiedzy i innowacji do gospodarki;	-
1.5. Wzrost skali działalności przedsiębiorstw;	A2. Wzbogacenie oferty wydarzeń;
1.6. Wzrost produktywności przedsiębiorstw;	A2. Wzbogacenie oferty wydarzeń; B3. Wzmocnienie uczestnictwa lokalnego biznesu w sieciach gospodarczych;
1.7. Dywersyfikacja działalności i nowe modele biznesowe;	-
1.8. Zwiększenie zastosowania TIK w MŚP;	-
1.9. Zapewnienie dostępu do sieci szerokopasmowych;	-
1.10. Poprawa jakości kształcenia;	B1. Zwiększanie kompetencji obecnych potencjalnych pracowników;
1.11. Zwiększenie powiązania systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy;	B1. Zwiększanie kompetencji obecnych potencjalnych pracowników;
1.12. Lepszy dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych dostarczanych na rzecz grup o specjalnych potrzebach;	B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu;
1.13. Poprawa szans na zatrudnienie osób poszukujących pracy nieaktywnych zawodowo;	B1. Zwiększanie kompetencji obecnych i potencjalnych pracowników; B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu;
1.14. Poprawa adaptacyjności osób aktywnych zawodowo i pracodawców, w szczególności przedsiębiorstw sektora MŚP;	B1. Zwiększanie kompetencji obecnych i potencjalnych pracowników;
1.15. Poprawa zdrowia zasobów pracy;	B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu;
1.16. Zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki;	-
1.17. Zwiększenie udziału OZE;	C1. Zapewnienie efektywnej infrastruktury technicznej;
1.18. Obniżenie emisji generowanych przez transport w aglomeracjach miejskich;	-
1.19. Zmniejszenie wrażliwości obszarów i sektorów wrażliwych na zmiany klimatu;	-
1.20. Rozwój systemów zarządzania zagrożeniami;	-
1.21. Zachowanie efektywności wykorzystania zasobów;	-
1.22. Zmniejszenie presji na środowisko naturalne;	B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu; C1. Zapewnienie efektywnej infrastruktury technicznej;
1.23. Zwiększenie dostępności transportowej kraju w układzie europejskim;	-
1.24. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa systemu transportowego;	D3. Wzmacnianie spójności przestrzennej poprzez infrastrukturę;
1.25. Rozwój alternatywnych form transportu;	-
1.26. Usprawnienie infrastruktury przesyłowej i dystrybucyjnej energii elektrycznej i gazu ziemnego (w tym budowa i rozbudowa terminala LNG);	-
1.27. Poprawa zdolności do magazynowania energii elektrycznej i gazu ziemnego;	-
2.1. Aktywna integracja społeczna	B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu; C2. Kształtowanie proaktywnych postaw u dzieci i młodzieży;

2.2. Integracja usług różnych służb publicznych;	-
2.3. Wsparcie ekonomii społecznej i miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych;	-
2.4. Poprawa dostępu do niedrogich usług publicznych;	B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu;
2.5. Wzrost udziału wsparcia w formie usług niestacjonarnych;	-
2.6. Kompleksowa rewitalizacja;	D1. Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni publicznych;
2.7. Poprawa szans rozwojowych i zwiększenie spójności społecznej na obszarach peryferyjnych;	B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu;
2.8. Zwiększenie wewnątrzregionalnej dostępności transportowej;	D3. Wzmacnianie spójności przestrzennej poprzez infrastrukturę;
2.9. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa systemu transportowego;	D3. Wzmacnianie spójności przestrzennej poprzez infrastrukturę;
2.10. Rozwój alternatywnych form transportu;	-
3.1. Poprawa jakości regulacji (prawa);	-
3.2. Poprawa jakości obsługi w administracji publicznej;	C3. Poprawa komunikacji społecznej wewnątrz Gminy;
3.3. Poprawa jakości działania wymiaru sprawiedliwości;	-
3.4. Poprawa jakości zarządzania strategicznego i finansowego;	-
3.5. Wzmocnienie zastosowania TIK w usługach publicznych.	A3. Wzmacnianie wizerunku Gminy; C3. Poprawa komunikacji społecznej wewnątrz Gminy;

6.4. KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020

Kierunki działań	Kierunki działań Strategii Mikołajek
1.1. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja obszarów funkcjonalnych	-
1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi	-
1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw - działania tematyczne	A2. Wzbogacenie oferty wydarzeń; A3. Wzmacnianie wizerunku Gminy; B2. Wzmacnianie jakości oferty turystycznej; B3. Wzmocnienie uczestnictwa lokalnego biznesu w sieciach gospodarczych;
2.1. Wzmacnianie spójności w wymiarze krajowym	-
2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe	B4. Aktywizacja społeczna i ekonomiczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu;
2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze	D1. Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni publicznych;
2.4. Przewyższanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE	-
2.5. Zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności	-
3.1. Wzmocnienie strategicznego wymiaru polityki regionalnej	-
3.2. Poprawa jakości zarządzania politykami publicznymi, w tym właściwe ich ukierunkowanie terytorialne	-
3.3. Przebudowa i wzmocnienie koordynacji w systemie wieloszczeblowego zarządzania	-

3.4. Wzmocnienie budowy kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieci współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej	-
---	---

6.5. KRAJOWA POLITYKA MIEJSKA DO 2020 ROKU

Cele strategiczne KPM	Cele strategiczne Strategii Mikołajek
1. Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia;	N/D
2. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu;	N/D
3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich;	B. Wzrost konkurencyjności rynku pracy;
4. Wspieranie zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, w tym przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom niekontrolowanej suburbanizacji;	D. Wzrost atrakcyjności przestrzeni gminy
5. Stworzenie warunków dla skutecznego, efektywnego i partnerskiego zarządzania rozwojem na obszarach miejskich, w tym w szczególności na obszarach metropolitalnych.	N/D

7. SPIS LITERATURY I DOKUMENTÓW

Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2012, Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych, Warszawa 2012.

Dziemianowicz W., Peszat K., Charkiewicz J. (red.) (2015) *Badanie potencjału innowacyjnego i rozwojowego przedsiębiorstw funkcjonujących w obszarze inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego. Ekonomia wody – raport końcowy*.

Dziemianowicz W., Szmigiel-Rawska K., Nowicka P., Dąbrowska A., *Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012.

Krajowa Polityka Miejska – Projekt, marzec 2014.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie, Warszawa 2010.

Kultura pod chmurnym niebem, Dynamiczna Diagnoza Stanu Kultury Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Raport i rekomendacje praktyczne, Olsztyn-Warszawa 2012.

Rynki pracy na obszarach popegeerowskich, Departament Analiz Ekonomicznych i Prognoz, Ministerstwo Pracy i Pomocy Społecznej, Warszawa 2008

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Mikołajki 2008 – 2020, Mikołajki 2008.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2025, Olsztyn 2013.

Sytuacja Demograficzna Polski – Raport 2009-2010, Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa 2011.